

**Zapotrzebowanie na
kwalifikacje w wybranych
obszarach kształcenia
zawodowego – obszar
medyczno-społeczny, branża
ochrona i bezpieczeństwo**

Kraków 2018

Autorzy opracowania: Grupa BST Sp. z o. o.

dr hab. prof. UO Robert Geisler – ekspert wiodący

Barbara Lenard – ekspert obszaru medyczno-społecznego

dr Katarzyna Tkocz-Wolny

Zdzisław Wolny

Andrzej Kempa

Wojciech Szymala

Aneta Kasprzyk

Ewa Lutogniewska

Justyna Stańczyk

Wydawca:

Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego
Departament Polityki Regionalnej
Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
ul. Wielicka 72B, 30-552 Kraków
tel. (+48) 12 29 90 900, fax (+48) 12 29 90 926

Opracowanie w wersji elektronicznej dostępne na stronie
www.obserwatorium.malopolska.pl

Skład publikacji: xxx

Projekt okładki: yyy

ISBN: xxx-xx-xxxxx-xx-x

Egzemplarz bezpłatny

Przy publikowaniu danych z publikacji prosimy o podawanie
źródła.

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020.

SPIS TREŚCI

Lista skrótów	4
Cel badania, metodologia i podstawowe pojęcia	5
Cel badania, problem badawczy oraz pytania badawcze	5
Metodologia realizacji badania	5
Branża ochrona i bezpieczeństwo	7
Definicja branży	7
Zawody	15
Kompetencje zawodowe i kwalifikacje	23
Wnioski dla branży ochrona i bezpieczeństwo	31

Lista skrótów

A-U	Obszar kształcenia administracyjno-usługowy
BHP	Bezpieczeństwo i higiena pracy
CATI	Wspomagany komputerowo wywiad telefoniczny
CKZ	Centra Kompetencji Zawodowych
E-E	Obszar kształcenia elektryczno-elektroniczny
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IDI	Indywidualny wywiad pogłębiony
KZiS	Klasyfikacja zawodów i specjalności
M-S	Obszar kształcenia medyczno-społeczny
ORE	Ośrodek Rozwoju Edukacji
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
PUP	Powiatowy Urząd Pracy
SIO	System Informacji Oświatowej
T-G	Obszar kształcenia turystyczno-gastronomiczny
UMWM	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
WUP	Wojewódzki Urząd Pracy
ZS	Zespół Szkół

Cel badania, metodologia i podstawowe pojęcia

Cel badania, problem badawczy oraz pytania badawcze

Celem badania była **identyfikacja oczekiwań pracodawców wobec absolwentów szkół zawodowych** w obszarach:

- administracyjno-usługowym,
- elektryczno-elektronicznym,
- turystyczno-gastronomicznym,
- medyczno-społecznym (kompetencje i kwalifikacje)

oraz określenie zapotrzebowania na pracowników w ujęciu zawodów w perspektywie kolejnych 5 lat. Niniejszy raport poświęcony został omówieniu wyników badania w ramach **obszaru medyczno-społecznego**.

Tabela 1. Cele szczegółowe badania

CEL SZCZEGÓŁOWY
Zbadanie na jakie zawody z obszaru A-U, E-E, T-G i M-S jest największe zapotrzebowanie na rynku pracy, a także identyfikacja nowych zawodów, na które występuje bądź będzie występować zapotrzebowanie.
Określenie jakich kompetencji i kwalifikacji (w podziale na zawody) pracodawcy oczekują od pracowników (w oparciu o aktualnie zatrudnionych pracowników).
Identyfikacja kompetencji i kwalifikacji, które nie są oferowane przez szkolnictwo zawodowe (na poziomie poszczególnych zawodów), a które mogą zostać zaoferowane w innym środowisku (certyfikowane szkolenia, staże, praca na stanowisku pracy etc.).
Określenie obecnego stanu zapotrzebowania na pracowników poszczególnych zawodów i w perspektywie najbliższych 5 lat.
Zbadanie jak wygląda współpraca na linii przedstawiciele poszczególnych branż – szkoły zawodowe (określenie czynników sprzyjających współpracy i barier).
Opracowanie rekomendacji w zakresie przygotowania oferty programowej pod kątem efektów kształcenia korespondujących z popytem na kompetencje i kwalifikacje wśród pracodawców oraz możliwych działań przedstawicieli biznesu w zakresie współpracy ze szkołami zawodowymi.

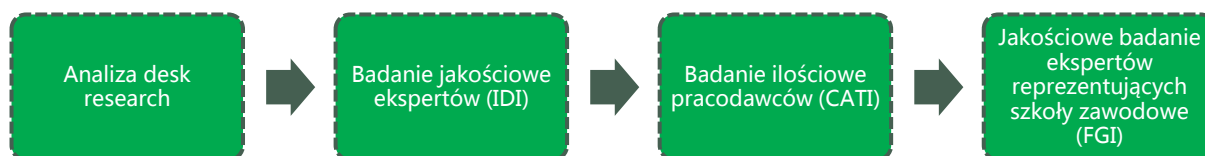
Źródło: Opracowanie własne

Metodologia realizacji badania

Niniejszy raport jest jednym z opracowań obszarowych przygotowanych w ramach projektu pt. „Zapotrzebowanie na kwalifikacje w wybranych obszarach kształcenia zawodowego”.

Badanie opierało się zarówno na technikach jakościowych jak i ilościowych. Zostało ono zrealizowane w 4 częściach. Pierwszą częścią była **analiza desk research**, której celem było zdefiniowanie stosowanych pojęć, weryfikacja listy zawodów oraz przygotowanie listy kwalifikacji i kompetencji wymaganych od pracowników w poszczególnych zawodach. Drugim elementem badania było badanie jakościowe wśród ekspertów. **Indywidualne wywiady pogłębione przeprowadzone zostały z przedstawicielami stowarzyszeń branżowych, przedstawicielami zespołów branżowych (funkcjonujących przy CKZ), doradcami powiatowych urzędów pracy oraz z przedsiębiorcami**. Łącznie przeprowadzono 11 wywiadów. Celem badań jakościowych było dookreślenie definicji branży, rozpoznanie kontekstu funkcjonowania branży, identyfikacja kluczowych podmiotów funkcjonujących w województwie, określenie zapotrzebowania na pracowników. Dodatkowo w trakcie wywiadów, weryfikacji poddano listy kwalifikacji i kompetencji dla każdego zawodu, które były podstawą do przeprowadzenia części trzeciej – **badania ilościowego wśród przedsiębiorców**. Badanie przeprowadzono na próbie 206 pracodawców, zatrudniających osoby wykształcone w analizowanych zawodach. Respondentami w wywiadach kwestionariuszowych były osoby odpowiedzialne za realizację zadań związanych z zarządzaniem zasobami ludzkimi w przedsiębiorstwach. Celem badania było pozyskanie danych ilościowych na temat aktualnego i prognozowanego zapotrzebowania rynku na pracowników (w podziale na zawody), a także najważniejszych kompetencji i kwalifikacji pracowników. Ostatnią częścią badania były **zogniskowane wywiady grupowe z ekspertami reprezentującymi szkoły zawodowe**. Osobami, które wzięły udział w badaniu były m.in. opiekunowie praktycznej nauki zawodu, przedstawiciele szkół będących CKZ, osoby z uprawnieniami egzaminatora, osoby współpracujące ze szkołami za granicą, a także kierownicy warsztatów szkolnych. Przeprowadzono 2 wywiady grupowe w Nowym Sączu (7 uczestników) oraz Krakowie (11 uczestników). Celem badań jakościowych była weryfikacja kompetencji i kwalifikacji oferowanych w ramach nauczania zawodu, a także braku kompetencji i kwalifikacji w poszczególnych zawodach. Zogniskowane wywiady pozwoliły na określenie zakresu zmian oraz sposobu nauczania w szkole w obszarach zdiagnozowanych luk kompetencyjnych (kompetencji oczekiwanych przez pracodawców, których nie posiadają absolwenci szkół zawodowych), a także określenie charakteru współpracy pomiędzy przedstawicielami poszczególnych branż i szkołami zawodowymi.

Rysunek 1. Etapy realizacji badania

Źródło: Opracowanie własne

W obszarze medyczno-społecznym wyróżniono następujące branże według klasyfikacji ORE:

- ⇒ ochrona i bezpieczeństwo,
- ⇒ ochrona zdrowia,
- ⇒ pomoc społeczna.

Niniejszy raport jest poświęcony branży ochrona i bezpieczeństwo.

Branża ochrona i bezpieczeństwo

Definicja branży

Podmioty działające w ramach branży ochrona i bezpieczeństwo zajmują się działalnością ochroniarską i detektywistyczną. Są to także jednostki straży pożarnej oraz osoby zajmujące się bezpieczeństwem i higieną pracy. Działania podejmowane w ramach funkcjonowania branży ochrona i bezpieczeństwo koncentrują się przede wszystkim na zapewnieniu bezpieczeństwa, zabezpieczeniu życia i zdrowia, a także nietykalności osobistej¹.

Należy dodać, że Państwowa Straż Pożarna to umundurowana formacja przeznaczona do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami². Do głównych zadań Państwowej Straży Pożarnej należy m.in.: rozpoznawanie zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń, organizowanie i prowadzenie akcji ratowniczych w czasie pożarów, klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń, wykonywanie pomocniczych specjalistycznych czynności ratowniczych w czasie klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń przez inne służby ratownicze, kształcenie kadr dla potrzeb Państwowej Straży Pożarnej i innych jednostek ochrony przeciwpożarowej oraz powszechnego systemu ochrony ludności, nadzór nad przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych, prowadzenie prac naukowo-badawczych w zakresie ochrony przeciwpożarowej oraz ochrony ludności, współpraca z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych w zakresie niezbędnym do realizacji jego zadań ustawowych, współdziałanie ze strażami pożarnymi i służbami

¹ B. Służalska, J. Służalski: Pracownik ochrony. Słownik tematyczny, Wydawnictwo Policealnej Szkoły Detektywów i Pracowników Ochrony O'CHIKARA, Lublin 2008.

² http://www.straz.gov.pl/panstwowa_straz_pozarna/index, [dostęp: 1.06.2017].

ratowniczymi innych państw oraz ich organizacjami międzynarodowymi na podstawie wiążących Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych oraz odrębnych przepisów³.

Podmioty gospodarcze zajmujące się bezpieczeństwem i higieną pracy skupiają się przede wszystkim na zasadach dotyczących bezpiecznego i higienicznego wykonywania pracy, jak jest to również osobna dziedzina wiedzy zajmująca się kształtowaniem właściwych warunków pracy⁴. Pracownicy zajmujący się bezpieczeństwem i higieną pracy w danym zakładzie pracy, gdzie przeprowadzają szkolenia z zakresu bezpiecznego wykonywania obowiązków na danym stanowisku pracy. Do ich kompetencji należy także wyjaśnianie przyczyn wypadków mających miejsce w zakładzie pracy.

Podmioty gospodarcze prowadzące swoją działalność w branży ochrona i bezpieczeństwo zajmują się m.in. ochroną osób, ochroną imprez masowych, patrolami interwencyjnymi, ochroną urzędów i ministerstw, a także ochroną jednostek wojskowych oraz ochroną obiektów infrastruktury krytycznej⁵, szpitali, przychodni, obiektów turystyczno-rekreacyjnych, obiektów mieszkalnych, obiektów portowych, przeładunkowych, działalności gospodarczej, obiektów użyteczności społecznej⁷.

Należy zauważyć, że prywatny sektor ochrony osób i mienia rozpoczął swoją działalność w Polsce z końcem lat 80. ubiegłego stulecia, co spowodowane było wejściem w życie ustawy o działalności gospodarczej⁸. Przed transformacją ustroju w Polsce rynek usług ochrony i bezpieczeństwa zdominowany był przez państwowe instytucje.

Można szacować, że zapotrzebowanie na usługi omawianej branży w województwie małopolskim jest wysokie, na co wpływa wielość obiektów, imprez masowych, urzędów oraz innych instytucji, które wymagają zabezpieczenia oraz ochrony. Współcześnie w Polsce coraz większą popularnością cieszą się usługi ochrony osobistej. Jest to bardzo wąska specjalizacja, która wymaga od pracowników szczególnych predyspozycji zarówno fizycznych, jak i psychicznych⁹.

W tabeli 2 zaprezentowano szczegółowe informacje dotyczące sekcji, działów oraz grup PKD, w ramach których funkcjonują podmioty gospodarcze z omawianej branży. Wyróżniono Sekcję N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, a w niej dział PKD 80 – Działalność detektywistyczna i ochroniarska, a także Sekcję O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, a w niej dział PKD 84 – Administracja publiczna oraz polityka gospodarcza i społeczna. Wyróżniono Sekcję P – Edukacja, a w niej dział 85 – Edukacja. W ramach wyróżnionych trzech działów PKD wymienione zostały również grupy PKD skupiające podmioty zajmujące się świadczeniem usług w zakresie ochrony i bezpieczeństwa.

³ <https://strazacki.pl/artyku%C5%82y/zadania-panstwowej-strazy-pozarnej>, [dostęp: 1.06.2017].

⁴ <http://www.bhwpolsce.pl/>, [dostęp: 1.06.2017].

⁵ Infrastruktura krytyczna (IK) to rzeczywiste i cybernetyczne systemy (obiekty, urządzenia bądź instalacje) niezbędne do minimalnego funkcjonowania gospodarki i państwa [w:] <https://rcb.gov.pl/infrastruktura-krytyczna/>, [dostęp: [21.06.2018].

⁶ <https://wochronie.pl/index.php/16-blog/213-historia-ochrony-osob-i-mienia>, [dostęp: 30.05.2018].

⁷ Potencjał branży ochrony osób i mienia w Polsce do wykorzystania w systemie obronności państwa, Polska Izba Ochrony [w:] http://www.piooim.pl/ckfinder_pliki/files/PIO-folder-BBN.pdf, [dostęp: 30.05.2018].

⁸ H. Stankiewicz: Przemiany zachodzące w prywatnym sektorze ochrony w Polsce, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2013 r.

⁹ M. Rejman: Ochrona osobista. Profesjonalny bodyguarding – zawód czy powołanie, „PATROL – Magazyn Securitas w Polsce” 2/2007.

Tabela 2. Charakterystyka podmiotów działających w branży ochrona i bezpieczeństwo (sekcje, działy, grupy PKD)

SEKCJA PKD	DZIAŁ PKD	GRUPY PKD
Seksja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	80 - Działalność detektywistyczna i ochroniarska	80.1 - Działalność ochroniarska, z wyłączeniem obsługi systemów bezpieczeństwa
		80.2 - Działalność ochroniarska w zakresie obsługi systemów bezpieczeństwa
		80.3 - Działalność detektywistyczna
Seksja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	84 - Administracja publiczna oraz polityka gospodarcza i społeczna	84.2 - Usługi na rzecz całego społeczeństwa
Seksja P - Edukacja	85 - Edukacja	85.6 - Działalność wspomagająca edukację

Źródło: Opracowanie własne

Wśród największych¹⁰ podmiotów działających w poszczególnych działach PKD na terenie Małopolski zidentyfikowano następujące przedsiębiorstwa:

→ **Działalność detektywistyczna i ochroniarska** (dział PKD **80**) wyróżniono: Sold S.A. (Kraków), Agencja Ochrony Osób i Mienia Justus Sp. z o. o. (Kraków), Promos Sp. z o. o. (Kraków), Komandos Sp. z o. o. (Kraków), Solid Sp. z o. o. (Kraków), S O S Ochrona Sp. z o. o. (Kraków), Podgórska Spółdzielnia Ochrona Mienia (Kraków).

→ **Administracja publiczna oraz polityka gospodarcza i społeczna** (dział PKD **84**) –wyróżniono¹¹: Urząd Miasta Krakowa (Kraków), Komenda Wojewódzka Policji w Krakowie (Kraków), Izba Celna w Krakowie (Kraków), Karpacki Oddział Straży Granicznej im. I-go Pułku Strzelców Podhalańskich (Nowy Sącz), Jednostka Wojskowa Nr 2771 (Zabierzów).

→ **Działalność wspomagająca edukację** (grupa PKD **85.6**) –nie odnotowano podmiotów gospodarczych zatrudniających powyżej 250 pracowników.

Respondenci w indywidualnych wywiadach pogłębionych wskazali następujące podmioty z branży ochrona i bezpieczeństwo, jako wyróżniające się na małopolskim rynku: BHP Center Sp. z o.o. (Kraków) i Kadimex (Tarnów)¹².

Podmioty gospodarcze w branży ochrona i bezpieczeństwo

W kolejnej tabeli zaprezentowano liczbę podmiotów gospodarczych branży ochrona i bezpieczeństwo w województwie małopolskim w 2017 roku. W województwie małopolskim zlokalizowanych było 15 506 podmiotów gospodarczych, które prowadziły działalność w branży ochrona i bezpieczeństwo. Dla działu PKD 80 – Działal-

¹⁰ Zatrudniających ponad 250 pracowników.

¹¹ Ze względu na wielość podmiotów gospodarczych występujących w tym dziale PKD, wyróżniono podmioty zatrudniające 1000 osób i więcej.

¹² Opracowano na podstawie badań jakościowych IDI.

ność detektywistyczna i ochroniarska najwięcej podmiotów zarejestrowano w Krakowie (273), a najmniej w powiecie brzeskim (3). W tabeli przedstawiono także, jaki procentowy udział stanowiły te podmioty gospodarcze wśród ogółu podmiotów na terenie poszczególnych powiatów. Dla działu PKD 80 – Działalność detektywistyczna i ochroniarska największy procentowy udział wśród ogółu podmiotów w danym powiecie odnotowano w przypadku miasta Kraków (0,20%), natomiast najmniejszy w powiecie nowotarskim (0,02%). Na poziomie poszczególnych klas wyróżnić można także dział PKD 84.25 – Ochrona przeciwpożarowa, do której klasyfikowane są jednostki straży pożarnej oraz dział PKD 85.60 – Działalność wspierająca edukację, do której klasyfikowane są firmy prowadzące szkolenia BHP. Ze względu na ogólność publikowanych danych o podmiotach z tych klas, nie ma możliwości wyselekcjonowania informacji na poziomie powiatów uwzględniającej tego rodzaju klasy, a tym samym przedstawienia ich w poniższym zestawieniu.

Tabela 3. Liczba podmiotów gospodarczych branży ochrona i bezpieczeństwo w 2017 r.

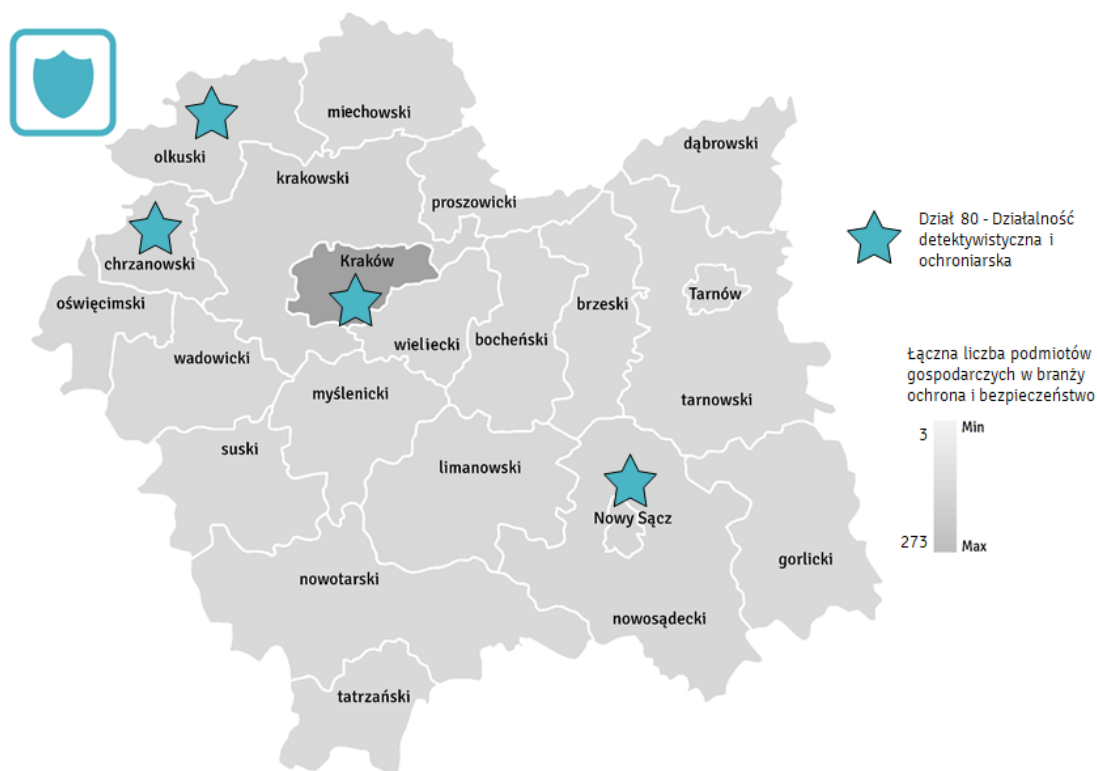
NAZWA	OGÓLEM	OGÓLEM DLA BRANŻY	SEKCJA N DZIAŁ 80	
	LICZBA	LICZBA	LICZBA	%
MAŁOPOLSKIE	380 020	15 506	503	0,13
Powiat bocheński	8 895	467	9	0,10
Powiat brzeski	6 857	333	3	0,04
Powiat chrzanowski	11 862	446	22	0,19
Powiat dąbrowski	3 339	206	5	0,15
Powiat gorlicki	7 837	465	4	0,05
Powiat krakowski	30 334	1 208	27	0,09
Powiat limanowski	10 054	482	9	0,09
Powiat miechowski	4 468	244	6	0,13
Powiat myślenicki	12 689	502	11	0,09
Powiat nowosądecki	16 058	730	14	0,09
Powiat nowotarski	16 063	683	4	0,02
Powiat olkuski	11 821	463	21	0,18
Powiat oświęcimski	14 227	588	19	0,13
Powiat proszowicki	3 544	235	4	0,11
Powiat suski	8 061	348	5	0,06
Powiat tarnowski	12 575	629	5	0,04
Powiat tatrzański	10 316	293	9	0,09
Powiat wadowicki	16 496	628	16	0,10
Powiat wielicki	14 597	546	12	0,08
Powiat m. Kraków	138 515	4 994	273	0,20
Powiat m. Nowy Sącz	9 863	510	18	0,18
Powiat m. Tarnów	11 549	506	7	0,06

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na mapie zaprezentowano podmioty gospodarcze branży ochrona i bezpieczeństwo według działów PKD. Przedstawiono powiaty wiodące pod względem liczby podmiotów gospodarczych z uwzględnieniem działów

PKD, do których należą. Za wyróżniające się działy PKD w branży ochrona i bezpieczeństwo w danym powiecie uznano takie, w których udział podmiotów gospodarczych był wyższy niż udział w skali województwa małopolskiego, powiększony o połowę odchylenia standardowego tych wartości dla wszystkich powiatów. Podmioty gospodarcze zaklasyfikowane do działu PKD 80 - Działalność detektywistyczna i ochroniarska dominowały w powiatach: chrzanowskim, olkuskim, miastach Kraków oraz Nowy Sącz, natomiast w pozostałych powiatach brak jest specjalizacji w tym zakresie.

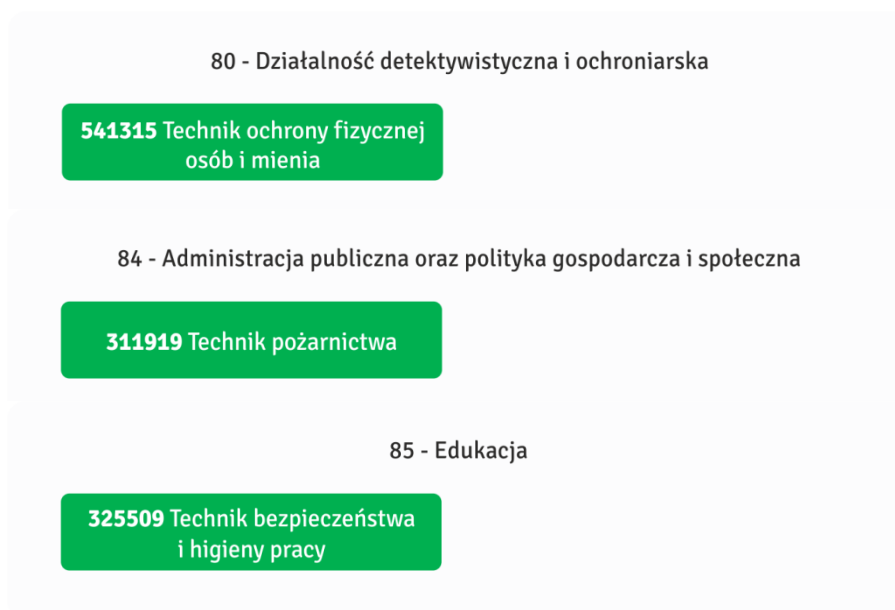
Mapa 1. Podmioty gospodarcze branży ochrona i bezpieczeństwo według działów PKD w 2017 z uwzględnieniem podmiotów wyróżniających się w poszczególnych powiatach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kształcenie w branży ochrona i bezpieczeństwo

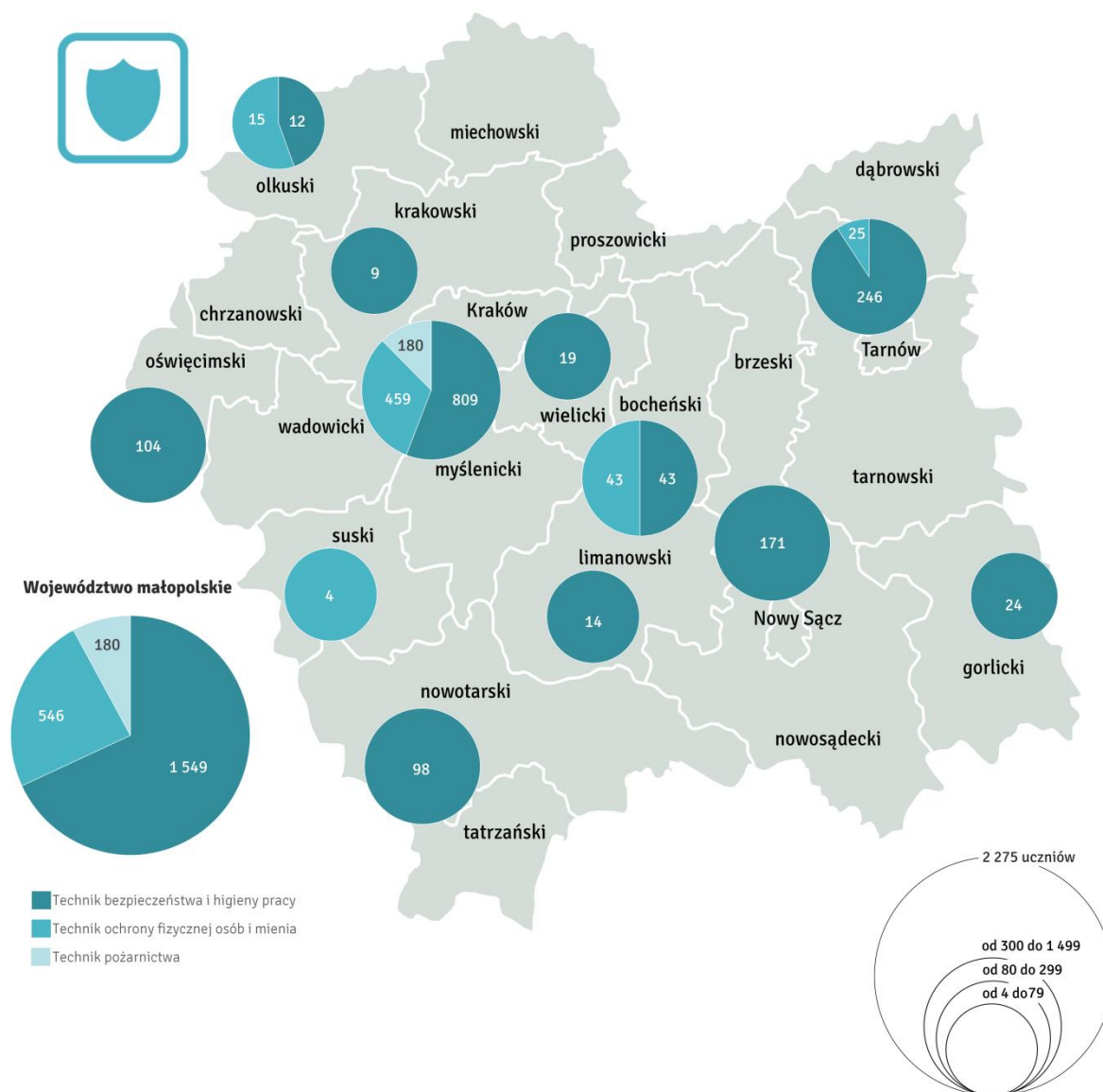
Ośrodek Rozwoju Edukacji (ORE) w branży ochrona i bezpieczeństwo wyróżnił 3 zawody. Poniższe zestawienie prezentuje przyporządkowanie zawodów branży ochrona i bezpieczeństwo do wybranych dla potrzeb realizacji niniejszego badania działów PKD. Do każdego wymienionego działu PKD zakwalifikowano 1 zawód.

Rysunek 2. Zawody branży ochrona i bezpieczeństwo według działów PKD

Źródło: Opracowanie własne

Kolejna mapa prezentuje szczegółowe dane dotyczące liczby uczniów w zawodach branży ochrona i bezpieczeństwo, w poszczególnych powiatach w roku szkolnym 2017/2018. W zawodach branży ochrona i bezpieczeństwo uczyło się 2 275 osób. Uczniowie najczęściej wybierali kształcenie w zawodzie **technik bezpieczeństwa i higieny pracy** (1 549 osób). Odnotowano liczbę 809 uczniów, którzy podjęli naukę w tym zawodzie, w Krakowie. W zawodzie **technik ochrony fizycznej i mienia** kształciło się 546 uczniów, z czego 459 w Krakowie, 25 osób w Tarnowie, 15 w powiecie olkuskim oraz 4 w powiecie suskim. Edukację w profesji **technik pożarnictwa** pobierało 180 uczniów z Krakowa, kształcenie w tym zawodzie nie odbywało się w żadnym innym powiecie województwa małopolskiego. W Krakowie odbywała się edukacja w 3 wymienionych zawodach branży ochrona i bezpieczeństwo. Należy zauważyć, że w zaznaczonych na mapie powiatach oraz miastach dominowało kształcenie w zawodzie **technik bezpieczeństwa i higieny pracy**, wyjątek stanowiły powiaty suski oraz olkuski, w których przeważała liczba uczniów wybierających edukację w zawodzie **technik ochrony fizycznej i mienia**. Natomiast w powiecie bocheńskim zaobserwowano taką samą liczbę uczniów kształcących się zarówno w zawodzie **technik bezpieczeństwa i higieny pracy**, jak i **technik ochrony fizycznej i mienia** tj. po 43 osoby w każdym wymienionym zawodzie. W powiatach: miechowskim, proszowickim, dąbrowskim, brzeskim, tarnowskim, tatrzańskim, nowosądeckim, myślenickim, wadowickim i chrzanowskim nie odbywało się kształcenie w zawodach z omawianej branży.

Mapa 2. Liczba uczniów w zawodach branży ochrona i bezpieczeństwo w poszczególnych powiatach w roku szkolnym 2017/2018

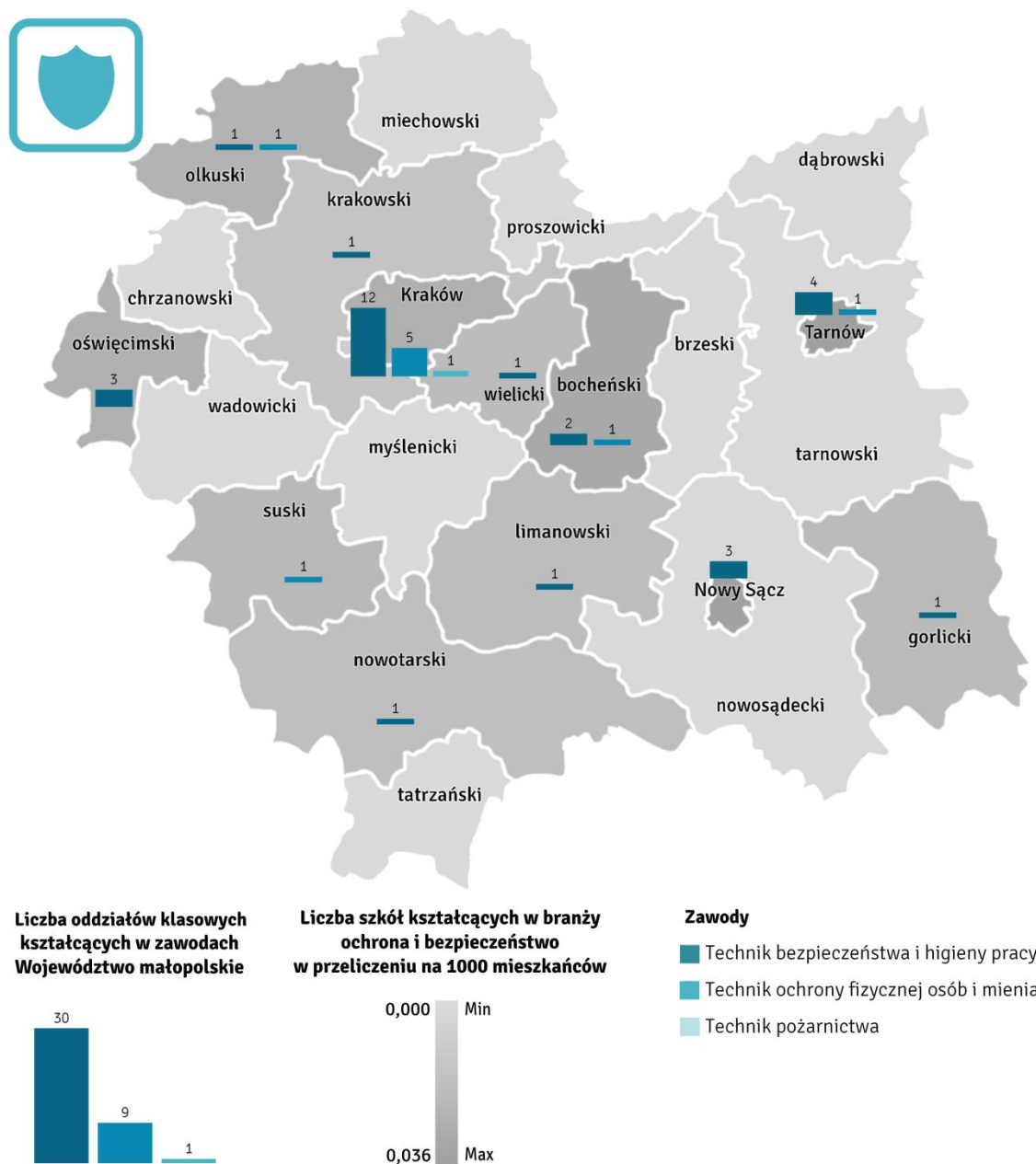

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SIO

Największa liczba szkół w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców znajdowała się w miastach Tarnów (0,036) oraz Nowy Sącz (0,036). Natomiast najmniejsza w powiecie krakowskim (0,004). W następujących powiatach: brzeskim, chrzanowskim, dąbrowskim, miechowskim, myślenickim, nowosądeckim, proszowickim, suskim, tarnowskim, tatrzańskim oraz wadowickim nie było szkół z branży ochrona i bezpieczeństwo. Łączna liczba szkół kształcących w zawodach omawianej branży wynosiła 37. Największa liczba oddziałów klasowych, które kształciły w zawodzie **technik bezpieczeństwa i higieny pracy** znajdowała się w miastach Kraków (12), Tarnów (4) i Nowy Sącz (3) oraz powiecie oświęcimskim (3). W zawodzie **technik ochrony fizycznej i mienia** odnotowano 5 oddziałów w Krakowie oraz po 1 w powiecie bocheńskim, olkuskim, suskim oraz Tarnowie. Zawód **technik pożarnictwa** kształcony był w 1 oddziale w Krakowie. Należy zauważyć, że w Krakowie znajdowały się szkoły uczące we wszystkich zawodach branży ochrona i bezpieczeństwo, natomiast w powiecie krakow-

skim, oświęcimskim, suskim, nowotarskim, limanowskim oraz gorlickim znajdowało się tylko po 1 szkole, która kształciła w kierunkach omawianej branży¹³.

Mapa 3. Liczba oddziałów klasowych kształcących w zawodach branży ochrona i bezpieczeństwo w 2017 roku w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SIO

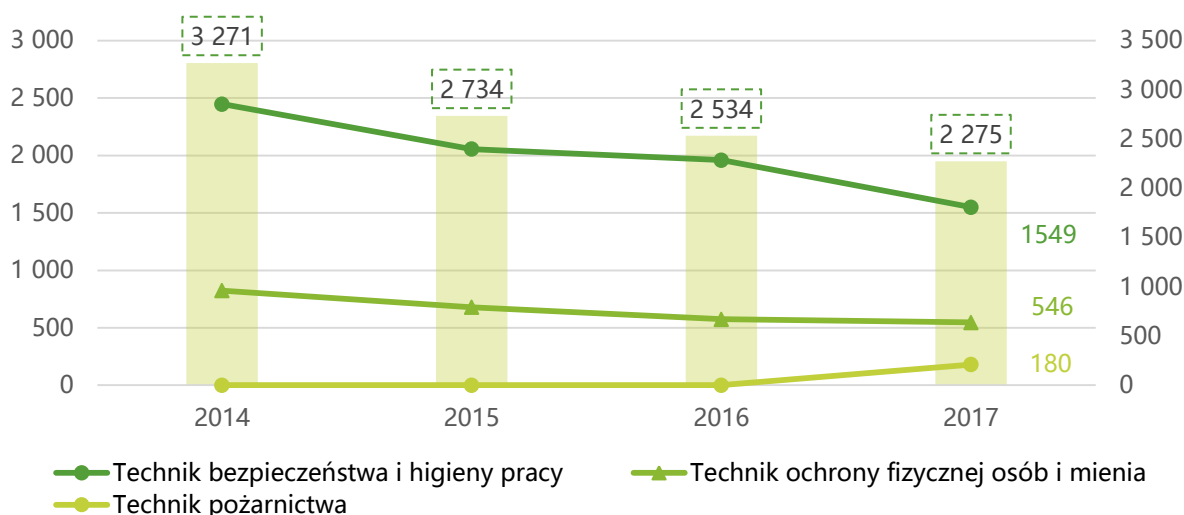
¹³ Kilku zawodów jednocześnie można nauczać w tych samych Technikach, Zespołach Szkół, CKZ. Zatem nie powinno się sumować liczby szkół wskazanych w opisie.

Zawody

Kształcenie w zawodach branży ochrona i bezpieczeństwo

Liczba uczniów kształcących się w branży ochrona i bezpieczeństwo na przestrzeni analizowanych lat spadała. Obserwacja zmian liczby uczniów w zawodach z tej branży w okresie 2014–2017 wskazuje na zmniejszenie zainteresowania kształceniem w profesji **technika bezpieczeństwa i higieny pracy** (spadek o 37% w stosunku do roku 2014) oraz **technika ochrony fizycznej osób i mienia** (spadek o 34%). W efekcie w 2017 roku w tych zawodach kształciło się odpowiednio 1 549 i 546 osób. Od 2017 roku w województwie małopolskim rozpoczęło się kształcenie w zawodzie **technika pożarnictwa** (180 osób).

Wykres 1. Liczba uczniów w zawodach branży ochrona i bezpieczeństwo w latach 2014–2017

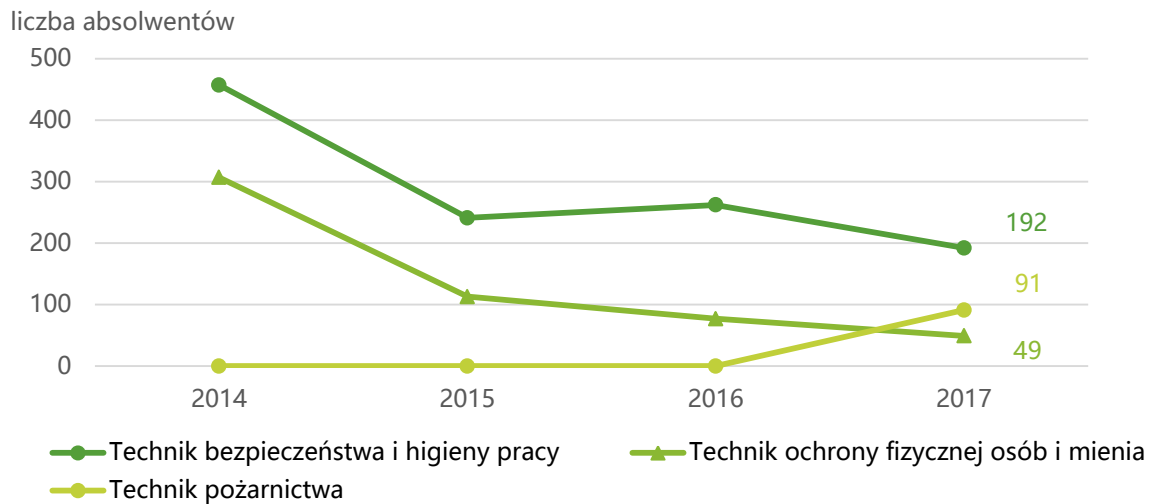
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SIO

Pomimo malejącej liczby uczniów w zawodzie **technik bezpieczeństwa i higieny pracy**, zainteresowanie kształceniem w tym zawodzie wciąż jest najwyższe w stosunku do pozostałych profesji z branży. Możliwość zdobycia kwalifikacji w tym zawodzie oferowało aż 30 szkół policealnych z terenu województwa małopolskiego. Wpływ na spadek liczby uczniów mogą mieć nasycenie rynku pracy absolwentami tego kierunku kształcenia, znikomy napływ ofert pracy i rosnąca liczba osób pozostających bez pracy po ukończeniu kształcenia w zawodzie technik bezpieczeństwa i higieny pracy. Spadek liczby uczniów jest widoczny również w zawodzie **technik ochrony fizycznej osób i mienia**. Z pewnością przyczyniły się do tego wymienione wyżej powody, jak również mała dostępność szkół policealnych oferujących kształcenie w tej profesji – 9 szkół policealnych na terenie województwa małopolskiego. Wzrost zanotowano w przypadku zawodu **technik pożarnictwa**. Uczniowie wybierają ten zawód, ponieważ jest on nowością – kształcony w województwie małopolskim od 2017 roku.

W analizowanym okresie w 2 z 3 opisywanych zawodów liczba absolwentów malała. W branży ochrona i bezpieczeństwo w ciągu 4 analizowanych lat liczba absolwentów zmniejszyła się w zawodzie **technika ochrony fizycznej osób i mienia** (spadek o 84% w stosunku do roku 2014) oraz w profesji **technika bezpieczeństwa i higieny pracy** (spadek o 58%). W rezultacie w 2017 roku naukę w tych zawodach ukończyło odpowiednio 49

oraz 192 absolwentów. W 2017 roku 91 uczniów zakończyło edukację w zawodzie **technika pożarnictwa**. Przyczyną takiej sytuacji może być brak zdecydowania uczniów, co do własnej ścieżki zawodowej – uczniowie rezygnują z kształcenia w trakcie jego realizacji np. na rzecz wyjazdów do pracy za granicę, bądź też po podjęciu zatrudnienia w innym zawodzie.

Wykres 2. Liczba absolwentów w zawodach branży ochrona i bezpieczeństwo w latach 2014–2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SIO

Spadek liczby absolwentów w zawodach **technik bezpieczeństwa i higieny pracy** oraz **technik ochrony fizycznej osób i mienia** jest niewątpliwie związany ze spadkiem liczby uczniów podejmujących kształcenie w tych zawodach. Dodatkowo zauważyć należy, że w szkołach policealnych część uczniów rezygnuje z nauki w trakcie roku szkolnego i w związku z tym liczba absolwentów różni się znacząco od liczby uczniów rozpoczynających kształcenie w danym zawodzie.

Kształcenie w zawodach branży ochrona i bezpieczeństwo w roku szkolnym 2017/2018 może odbywać się w szkołach policealnych o okresie nauczania nie dłuższym niż 2,5 roku. Ustawodawca dopuszcza zdobycie wykształcenia także poprzez odbycie kwalifikacyjnego kursu zawodowego z wyjątkiem **technika bezpieczeństwa i higieny pracy**¹⁴.

Zawody z branży ochrona i bezpieczeństwo w województwie małopolskim w roku szkolnym 2017/2018 można było zdobyć tylko w szkołach policealnych. W tym samym roku szkolnym najwięcej placówek kształciło w zawodzie **technik bezpieczeństwa i higieny pracy** (30 szkół policealnych). 9 szkół policealnych kształciło uczniów w zawodzie **technik ochrony fizycznej osób i mienia**, a tylko 1 szkoła oferowała edukację w zawodzie **technik pożarnictwa**¹⁵.

¹⁴ Kwalifikacyjny kurs zawodowy to kurs prowadzony według programu nauczania uwzględniającego podstawę programową kształcenia w zawodach w zakresie 1 kwalifikacji. Minimalna liczba godzin kształcenia na tym kursie jest równa minimalnej liczbie godzin kształcenia zawodowego określonej w podstawie programowej kształcenia w zawodach dla danej kwalifikacji.

¹⁵ Kilku zawodów jednocześnie można nauczać w tych samych technikach, zespołach szkół, CKZ. Zatem nie powinno się sumować liczby szkół wskazanych w opisie.

Tabela 4. Szkoły ponadpodstawowe, kształcące w zawodach branży ochrona i bezpieczeństwo wraz z liczbą placówek w województwie małopolskim w roku szkolnym 2017/2018

NAZWA ZAWODU	TYP SZKOŁY PONADPODSTAWOWEJ, W KTÓREJ ODBYWA SIĘ KSZTAŁCENIE W ZAWODZIE WRAZ Z LICZBĄ PLACÓWEK W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM W ROKU SZKOLNYM 2017/2018				
	BS I	BS II ¹⁶	TECHNIKUM	SZKOŁA POLICEALNA O OKRESIE NAUCZANIA NIE DŁUŻSZYM NIŻ 2,5 ROKU (LICZBA LAT KSZTAŁCENIA)	KWALIFIKACYJNE KURSY ZAWODOWE
Technik bezpieczeństwa i higieny pracy				(1,5) – 30	
Technik ochrony fizycznej osób i mienia				(2) – 9	X
Technik pożarnictwa				(2) – 1	X

X – w przypadku kwalifikacyjnych kursów zawodowych (KKZ) wskazano jedynie możliwość zdobycia zawodu w tym trybie kształcenia bez wskazywania liczby placówek oferujących kształcenie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SIO

W kolejnej tabeli zestawiono kwalifikacje zawodowe składające się na dany zawód wraz z efektami kształcenia. 2 spośród analizowanych zawodów składają się z 1 kwalifikacji (**technik bezpieczeństwa i higieny pracy** oraz **technik ochrony fizycznej osób i mienia**), natomiast **technik pożarnictwa** – z 2 kwalifikacji. Opis każdego zawodu w odniesieniu do kwalifikacji zawodowych oraz efektów kształcenia został zaprezentowany w rozdziale kwalifikacje i kompetencje.

Tabela 5. Kwalifikacje zawodowe oraz efekty kształcenia w zawodach branży ochrony i bezpieczeństwa

NAZWA ZAWODU	KWALIFIKACJE ZAWODOWE	EFEKTY KSZTAŁCENIA
Technik bezpieczeństwa i higieny pracy	K1 Zarządzanie bezpieczeństwem w środowisku pracy	Monitorowanie przestrzegania przepisów prawa określających wymagania bezpieczeństwa i higieny pracy Doskonalenie ergonomicznych warunków pracy Ocenianie ryzyka zawodowego Ustalanie okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy oraz chorób zawodowych Organizowanie i prowadzenie szkoleń oraz świadczenie usług z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy
Technik ochrony fizycznej osób i mienia	K1 Ochrona osób i mienia	Organizowanie ochrony osób Zapewnienie bezpieczeństwa na imprezie masowej Organizowanie ochrony mienia Dozór urządzeń i systemów alarmowych Organizowanie ochrony wartości pieniężnych
Technik pożarnictwa	K1 Wykonywanie działań ratowniczych	Obsługa sprzętu ratowniczo-gaśniczego Wykonywanie czynności ratowniczych podczas pożarów, klęsk żywiołowych i innych miejscowych zagrożeń
	K2 Zarządzanie działaniami ratowniczymi	Identyfikowanie zagrożeń Kierowanie działaniami ratowniczymi podczas pożarów, klęsk żywiołowych i innych miejscowych zagrożeń

Źródło: Opracowanie własne

¹⁶ Kształcenie w BS II rozpocznie się od 01.09.2020 r. (art. 173 ust. 1 p.w.p.o.). BS II jest przeznaczona dla absolwentów BS I – mogą rozpocząć w niej naukę w roku szkolnym bezpośrednio następującym po roku szkolnym, w którym ukończyli BS I (art. 135 ust. 2 pr. ośw.). Tylko w wyjątkowych wypadkach losowych lub zdrowotnych, uniemożliwiających ubieganie się o przyjęcie do I klasy BS II albo w przypadku, gdy kandydat nie został przyjęty rok wcześniej z powodu braku wolnych miejsc, można przyjąć go rok później (art. 135 ust. 3 pr. ośw.).

3 na 4 absolwentów w branży ochrona i bezpieczeństwo jest zdania, że w przygotowaniu do zawodu zabrakło praktyki. Inne spostrzeżenia dotyczyły zbyt małej ilości materiałów szkoleniowych¹⁷.

Rynek pracy w zawodach branży ochrona i bezpieczeństwo

Analiza danych dotyczących bezrobocia w zawodach branży ochrony i bezpieczeństwa w 2017 r. wykazała, że w każdym przypadku liczba osób bezrobotnych w zawodach z branży ochrona i bezpieczeństwo w województwie małopolskim spadła w stosunku do 2015 r. W zawodzie **technika bezpieczeństwa i higieny pracy** na koniec roku zarejestrowanych było 19 bezrobotnych, a **technika ochrony fizycznej osób i mienia** – 12. Niestety napływ ofert pracy był znikomy. W 2017 roku wpłynęły tylko 2 oferty dla **techników bezpieczeństwa i higieny pracy**. Analizując powyższe dane o liczbie ofert pracy w PUP można stwierdzić, że bezrobotni z omawianych zawodów znajdowali zatrudnienie bez pośrednictwa urzędów pracy lub w innych branżach.

Tabela 6. Bezrobocie według zawodów branży ochrona i bezpieczeństwo w województwie małopolskim w 2017 roku

KOD ZAWODU	NAZWA ZAWODU	NAPLYW BEZROBOTNYCH W CIĄGU ROKU	LICZBA OSÓB ZAREJESTROWANYCH W PUP - STAN NA KONIEC ROKU	NAPLYW OFERT PRACY W CIĄGU ROKU	LICZBA OFERT PRACY ZGŁOSZONYCH DO PUP- STAN NA KONIEC ROKU	ZMIANA LICZBY OSÓB BEZROBOTNYCH 2017/2015
325509	Technik bezpieczeństwa i higieny pracy	50	19	2	0	-41%
541315	Technik ochrony fizycznej osób i mienia	38	12	0	0	-48%
311919	Technik pożarnictwa	1	0	0	0	-100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP

Zarobki w branży w województwie małopolskim są niższe od średnich wynagrodzeń ogółem. **Technik ochrony fizycznej osób i mienia** zarabia mniej o 39% od średniej wynagrodzeń ogółem. Jest to jednocześnie najniżej wynagradzany zawód (2 564 zł brutto). Najwięcej zarabiają pracownicy w zawodzie **technik pożarnictwa** (4 062 zł brutto). Największy wzrost wynagrodzeń względem 2014 roku odnotowali **technicy ochrony fizycznej osób i mienia** (23%), nieco mniejszy – **technicy pożarnictwa** (7%). Natomiast w przypadku **techników bezpieczeństwa i higieny pracy** zanotowano spadek (-4%).

¹⁷ Badanie losów absolwentów 2015 i 2016.

Tabela 7. Wynagrodzenia w zawodach branży ochrona i bezpieczeństwo w latach 2014 i 2016

KOD ZAWODU	NAZWA ZAWODU	GRUPY ELEMENTARNE WG KZiS ¹⁸	ŚREDNIE WYNAGRODZENIE W ZŁ BRUTTO	ZMIANA 2016/2014	ODCHYLENIA OD ŚREDNIEJ WYNAGRODZEŃ OGÓLEM 2016
325509	Technik bezpieczeństwa i higieny pracy	Średni personel ochrony środowiska, medycyny pracy	3 856	-4%	-8%
541315	Technik ochrony fizycznej osób i mienia	Pracownicy ochrony osób i mienia	2 564	23%	-39%
311919	Technik pożarnictwa	Technicy nauk fizycznych i technicznych gdzie indziej niesklasyfikowani	4 062	7%	-3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kolejna tabela przedstawia zawody z branży ochrona i bezpieczeństwo w ujęciu klasyfikacji wykorzystywanych w innych projektach do opisu przyszłej sytuacji w zawodach - „Prognozowanie zatrudnienia” oraz „Barometr zawodów”. Dodatkowo na podstawie danych o ofertach pracy w Internecie zaprezentowana została informacja o stanowiskach pracy, które mogą być obsadzone przez osoby, które uzyskały dany zawód.

Tabela 8. Zawody branży ochrony i bezpieczeństwa w ujęciu klasyfikacji wykorzystywanych w opracowaniu

KOD ZAWODU	NAZWA ZAWODU	PROGNOZA ZATRUDNIENIA WG DUŻYCH GRUP ZAWODÓW WG KZiS ¹⁹	BAROMETR ZAWODÓW	STANOWISKO PRACY
325509	Technik bezpieczeństwa i higieny pracy	32- Średni personel do spraw zdrowia	pracownicy ds. ochrony środowiska i bhp	inspektor BHP
				pracownik ds. ochrony środowiska
				specjalista ds. BHP i PPOŻ
541315	Technik ochrony fizycznej osób i mienia	54- Pracownicy usług ochrony	pracownicy ochrony fizycznej	pracownik ochrony
				wartownik
				operator monitoringu
				inspektor ochrony fizycznej
				pracownik służb informacyjnych i porządkowych na imprezach masowych
311919	Technik pożarnictwa	31- Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	pracownicy służb mundurowych	dowódca jednostki ratowniczo-gaśniczej
				strażak – Lotniskowej Straży Pożarnej
				strażak

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z barometr Zawodów, <http://np.prognozowaniezatrudnienia.pl> oraz danych o ofertach pracy

¹⁸ Średnie wynagrodzenie w Małopolsce w poszczególnych zawodach przedstawione jest dla elementarnych grup zawodów (czterocyfrowy symbol).

¹⁹ Dane określone na podstawie dużych grup zawodów (2-cyfrowy symbol) wg KZiS; a gdy nie były dostępne dane na poziomie dużych grup zawodów wykorzystano wielkie grupy zawodów (jednocyfrowy symbol) wg KZiS.

Z indywidualnych wywiadów pogłębionych wynika, iż według badanych kluczowe stanowiska, bez których branża ochrona i bezpieczeństwo nie mogłaby istnieć, to: inspektor ds. BHP, ratownik medyczny, strażak, kwalifikowany pracownik ochrony z bronią oraz dowódca jednostki ratowniczo-gaśniczej²⁰.

Do analizy danych prognozowanego zatrudnienia przyjęto oznaczenia zawarte w tabeli 9. Procentowy wzrost w prognozie zatrudnienia podzielono na 5 klas, którym przyporządkowano skalę zmian (odpowiednio: duży wzrost, wzrost, brak zmian, spadek, duży spadek) oraz oznaczenie.

Tabela 9. Metoda interpretacji danych

ZMIANA %	SKALA ZMIAN	OZNACZENIE
>15	duży wzrost	
od 3 do 15	wzrost	
od -3 do 3	brak zmian	
od -15 do -3	spadek	
<-15	duży spadek	

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z prognozą zatrudnienia do 2022 roku w 2 z badanych grup zawodowych nastąpi spadek zapotrzebowania na pracowników. Spadek zatrudnienia prognozuje się w grupie 3 – Technicy i inny średni personel (-14%), do której należy **technik bezpieczeństwa i higieny pracy**. Natomiast duży spadek zatrudnienia przewidywany jest w grupie zawodowej 31 – Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych (-21%), w której znajduje się zawód **technika pożarnictwa**. Brak zmian odnotuje grupa 54 – Pracownicy usług ochrony, czyli **technicy ochrony fizycznej osób i mienia**²¹.

Tabela 10. Prognoza zatrudnienia do 2022 roku według dużych grup zawodowych

PROGNOZA ZATRUDNIENIA WG DUŻYCH GRUP ZAWODÓW WG KZIS ²²	NAZWA ZAWODU	2013	2022	2022	SKALA ZMIAN
		TYS. OSÓB	TYS. OSÓB	2013 = 100	
31 - Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	Technik pożarnictwa	31,39	24,83	79%	
3 - Technicy i inny średni personel	Technik bezpieczeństwa i higieny pracy	126,89	109,68	86%	
54 - Pracownicy usług ochrony	Technik ochrony fizycznej osób i mienia	27,06	27,18	0%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://np.prognozowaniezatrudnienia.pl>

Z badania „Barometr zawodów”, które opisuje sytuację na rynku pracy oraz prognozuje zapotrzebowanie na zawody w 2018 roku w skali całego województwa wynika, iż deficyt osób poszukujących pracy wystąpi w następujących grupach zawodów: pracownicy ochrony fizycznej (powiat miechowski, krakowski, wielicki, wadowicki, suski, Kraków), pracownicy ds. ochrony środowiska i BHP (powiat myślenicki), pracownicy służb mundurowych (powiat wadowicki i Kraków).

²⁰ Opracowano na podstawie badań jakościowych IDI.

²¹ <http://np.prognozowaniezatrudnienia.pl>, dostęp: 8.05.2018.

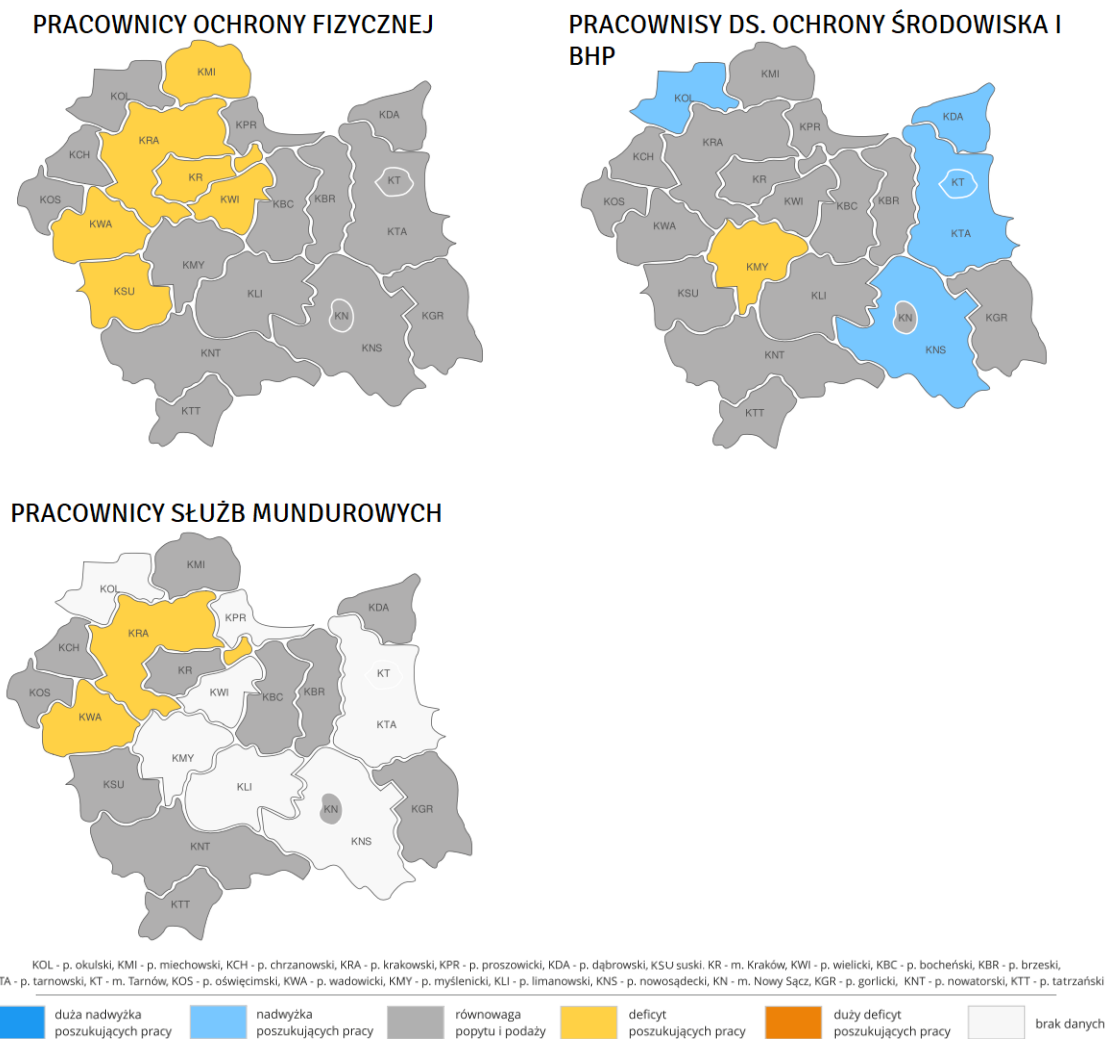
²² Prognoza w poszczególnych zawodach przedstawiona jest dla dużych grup zawodów (czterocyfrowy symbol) wg KZiS.

Nadwyżka osób poszukujących pracy w branży ochrony i bezpieczeństwa dotyczy grupy zawodowej pracowników ds. ochrony środowiska i BHP (powiat olkuski, dąbrowski, tarnowski, nowosądecki, Tarnów).

Mapa 4. Prognoza zapotrzebowania na pracowników w województwie małopolskim w 2018 roku

Prognoza na 2018, województwo małopolskie

Relacja między dostępnymi pracownikami a potrzebami pracodawców

Źródło: <https://barometrzedow.pl/>

Analizując deklaracje respondentów, dotyczące obecnego i przyszłego zapotrzebowania na zawody w branży ochrona i bezpieczeństwo wynika, iż obecnie największe zapotrzebowanie na małopolskim rynku pracy dotyczy zawodu **technik ochrony fizycznej osób i mienia** (71% wskazań). Zjawisko to znajduje potwierdzenie w tendencji osób prywatnych oraz przedsiębiorstw do ochrony osób i mienia, co niewątpliwie przekłada się na rosnące zapotrzebowanie firm ochroniarskich na wykwalifikowanych pracowników. Z kolei zdecydowanie mniejsze zapotrzebowanie dotyczy zawodów: **technik bezpieczeństwa i higieny pracy** (29%) oraz **technik pożarnictwa** (38%). Należy dodać, iż w opinii respondentów zapotrzebowanie na wszystkie zawody z branży ochrona i bezpieczeństwo będzie się zmniejszać, aczkolwiek zapotrzebowanie na pracowników w zawodzie **technika ochrony fizycznej osób i mienia** za 5 lat nadal będzie najwyższe (42%), a zapotrzebowanie na **techników bezpieczeństwa i higieny pracy** (25%) będzie wyższe aniżeli na **techników pożarnictwa** (13%).

Tabela 11. Zapotrzebowanie na zawody w opinii pracodawców²³

Zawody	Obecnie	Za 5 lat
Technik bezpieczeństwa i higieny pracy	29%	25%
Technik ochrony fizycznej osób i mienia	71%	42%
Technik pożarnictwa	38%	13%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badania ilościowego

Bilans zawodów

Kształcenie w zawodzie **technik bezpieczeństwa i higieny pracy** koncentruje się w Krakowie. Absolwenci tego kierunku kształcenia mogą podjąć pracę na takich stanowiskach jak m.in. inspektor BHP, pracownik ds. ochrony środowiska i specjalista ds. BHP i PPOŻ w przedsiębiorstwach zaklasyfikowanych do działu 80 PKD – Edukacja. Spośród trzech zawodów analizowanych w ramach branży ochrona i bezpieczeństwo, **technik bezpieczeństwa i higieny pracy** cieszy się największą popularnością wśród uczniów. Malejąca liczba absolwentów wskazuje natomiast na spadek zainteresowania tym zawodem. Perspektywy zatrudnieniowe w tym zawodzie nie są jednoznaczne – pracodawcy zgłaszają zapotrzebowanie na osoby posiadające ten zawód, natomiast „Barometr zawodów” wskazuje raczej na nadwyżkę osób poszukujących pracy w tym zawodzie. Ponadto w grupie zawodowej, do której należy technik bezpieczeństwa i higieny pracy prognozowany jest spadek zatrudnienia do 2022 roku. W ostatnich latach nastąpiła korzystna zmiana liczby osób bezrobotnych, a także niekorzystna zmiana poziomu średniego wynagrodzenia w tym zawodzie.

Zawód **technik ochrony fizycznej osób i mienia** związany jest nieodłącznie z aktywnością klasyfikowaną do działalności detektywistycznej i ochroniarskiej (dział 80 PKD). Firmy działające w tym obszarze występują w całym województwie, lecz szczególną ich koncentrację dostrzec można w Krakowie. Związane jest to z koncentracją osób oraz miejsc, które podlegają ochronie. Większość dużych firm ochroniarskich w województwie ma właśnie w Krakowie swoją siedzibę – znajduje to odzwierciedlenie w kształceniu w tym zawodzie. Najwięcej szkół kształcących w zawodzie **technika ochrony fizycznej osób i mienia** zlokalizowanych jest w stolicy Małopolski (12). Pozytywne perspektywy dotyczące tego zawodu potwierdza „Barometr zawodów” – w Krakowie i powiatach ościennych zawód wskazywany jest jako deficytowy. Spośród trzech zawodów analizowanych w ramach branży ochrona i bezpieczeństwo, **technik ochrony fizycznej osób i mienia** cechuje się najbardziej pozytywną długookresową perspektywą zatrudnieniową oraz najniższymi wynagrodzeniami, co może wynikać z charakteru pracy oraz najczęstszych stanowisk dla osób z tą profesją (np. pracownik ochrony, wartownik, operator monitoringu, inspektor ochrony fizycznej oraz pracownik służb informacyjnych i porządkowych na imprezach masowych).

Osoby posiadające zawód **technik pożarnictwa** mogą ubiegać się o zatrudnienie w przedsiębiorstwach, których działalność zaklasyfikowana jest do działu 84 PKD – Administracja publiczna oraz polityka gospodarcza i społeczna. W firmach o tym profilu działalności absolwenci mogą objąć takie stanowiska jak np. dowódca jednostki ratowniczo-gaśniczej lub strażak. Kształcenie w zawodzie **technik pożarnictwa** rozpoczęło się w Małopolsce dopiero w 2017 roku i odbywa się tylko w 1 szkole zlokalizowanej w Krakowie. Pracodawcy zgłaszają zapotrzebowanie na pracowników wykształconych w tym kierunku, aczkolwiek przewidują spadek zapotrzebowania

²³ Wartości w tabeli oznaczają odsetek wskazań respondentów dotyczący zapotrzebowania na poszczególne zawody.

w ciągu 5 lat. Potwierdzeniem ich deklaracji jest prognoza zatrudnienia do 2022 roku, według której zatrudnienie w tym zawodzie ulegnie zmniejszeniu. Spośród trzech zawodów analizowanych w ramach branży ochrona i bezpieczeństwo, technik pożarnictwa charakteryzuje się najwyższym średnim wynagrodzeniem.

Kompetencje zawodowe i kwalifikacje

Technik bezpieczeństwa i higieny pracy

Kształcenie

Zawód **technik bezpieczeństwa i higieny pracy** składa się z 1 kwalifikacji: „Zarządzanie bezpieczeństwem w środowisku pracy” (**Tabela 5**)²⁴. Efekty kształcenia właściwe dla tej kwalifikacji to pozyskanie umiejętności w zakresie monitorowania przestrzegania przepisów prawa określających wymagania bezpieczeństwa i higieny pracy, doskonalenia ergonomicznych warunków pracy, oceniania ryzyka zawodowego, ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy oraz chorób zawodowych, a także organizowania i prowadzenia szkoleń oraz świadczenia usług z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy²⁵.

Szkoła kształcąca w zawodzie **technik bezpieczeństwa i higieny pracy** powinna przygotować uczniów do wejścia na rynek pracy poprzez wykształcenie w nich umiejętności wykonywania następujących zadań zawodowych: oceniania stopnia zagrożeń i ryzyka zawodowego powodowanego przez czynniki chemiczne, fizyczne i biologiczne występujące w środowisku pracy, rozwiązywania bieżących problemów technicznych i organizacyjnych związanych z bezpieczeństwem i ergonomią w skali zakładu pracy i w odniesieniu do stanowisk pracy, współuczestniczenia w ustalaniu okoliczności, przyczyn wypadków i chorób zawodowych oraz organizowania i prowadzenia szkoleń z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy²⁶.

Badanie losów absolwentów szkół zawodowych i techników województwa małopolskiego wykazało, iż w trakcie kształcenia w zawodzie **technik bezpieczeństwa i higieny pracy** liczba godzin zajęć praktycznych nie była wystarczająca do odpowiedniego przygotowania, do wejścia na rynek pracy²⁷.

Rynek pracy

Osoby posiadające zawód **technik bezpieczeństwa i higieny pracy** mogą pracować na następujących stanowiskach: inspektor BHP, pracownik ds. ochrony środowiska lub specjalista ds. bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony przeciwpożarowej. Jak wynika z analiz ofert pracy wszystkie te stanowiska wymagają dobrej znajomości prawa z zakresu BHP, a także posiadania aktualnych uprawnień BHP oraz uprawnień specjalisty ds. bezpieczeństwa pożarowego. Wymagania stawiane kandydatom na te stanowiska to doświadczenie w pracy związanej z BHP oraz umiejętność obsługi komputera i pakietu MS Office. Omawiane stanowiska wymagają również odporności na stres. W przypadku pracownika ds. ochrony środowiska konieczne są także: znajomość zagadnień związanych z ochroną środowiska, umiejętność analitycznego myślenia oraz znajomość języka angielskiego²⁸.

²⁴ https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_ZAWODOWY/informatory/formula_2017/325509.pdf, [dostęp: 30.05.2018].

²⁵ Ibidem.

²⁶ Ibidem.

²⁷ Badanie losów absolwentów 2015 i 2016.

²⁸ <https://www.pracuj.pl>, [dostęp: 01.06.2018].

Na podstawie wyników indywidualnych wywiadów pogłębionych oraz analizy eksperckiej, wyłoniono 12 najważniejszych kwalifikacji i kompetencji dla zawodu **technik bezpieczeństwa i higieny pracy**. Wytypowana lista została wykorzystana do badania ilościowego wśród przedsiębiorców, którzy spośród zaklasyfikowanych do badania kompetencji najczęściej wskazywali, jako kluczowe kompetencje specjalistyczne (umiejętności w zakresie rozwiązywania bieżących problemów technicznych i organizacyjnych oraz współuczestniczenia w ustalaniu okoliczności, przyczyn wypadków i chorób zawodowych). W ich ocenie, istotna jest również umiejętność rozpoznawania i reagowania na zagrożenia wynikające z użytkowania maszyn i urządzeń mechanicznych, elektrycznych oraz aparatury chemicznej, należąca do grupy kompetencji ogólnozawodowych.

Eksperti reprezentujący szkoły zawodowe nie mieli zastrzeżeń odnośnie wskazanych przez pracodawców kluczowych kompetencji. Podkreślali, iż nauka w tym zawodzie trwa krótko (3 semestry) i raczej nie sprawia uczniom większych problemów, aczkolwiek powinno się zwiększyć liczbę godzin przeznaczonych na eksploatację obiektów technicznych kosztem rysunku technicznego. Badani deklarowali także, iż egzamin zawodowy powinien być praktyczny, a nie teoretyczny. Problem w tym zakresie stanowi także brak środków na zakup odpowiedniego sprzętu i wyposażenia – szkoły nie mają możliwości, by kształcić uczniów w rzeczywistych warunkach pracy. Uczestnicy zogniskowanych wywiadów grupowych wskazali również, iż oprócz twardych kwalifikacji zawodowych osoby pracujące na powyższym stanowisku powinny posiadać kluczowe kompetencje ogólne takie, jak znajomość przepisów BHP, kultura osobista i odpowiedzialność. Z przeprowadzonych badań wynika, iż za 5 lat dla zawodu **technik bezpieczeństwa i higieny pracy** wzrośnie zapotrzebowanie na umiejętności specjalistyczne w zakresie rozwiązywania bieżących problemów technicznych i organizacyjnych związanych z bezpieczeństwem i ergonomią w skali zakładu pracy i w odniesieniu do stanowisk pracy oraz współuczestniczenia w ustalaniu okoliczności, przyczyn wypadków i chorób zawodowych. Pracodawcy przewidują wzrost zapotrzebowania na ogólnozawodową umiejętność przestrzegania zasad etyki i odpowiedzialności zawodowej.

Pracodawcy uznali za trudno dostępne umiejętności w zakresie posługiwania się terminologią związaną z eksploatacją obiektów technicznych oraz oceniania stopnia zagrożeń i ryzyka zawodowego powodowanego przez czynniki chemiczne, fizyczne i biologiczne występujące w środowisku pracy. Uczniowie nie wynoszą tych kompetencji ze szkoły, gdyż wymagają one praktyki w rzeczywistych warunkach pracy. Sposobem na uzupełnienie tej luki mogłyby być wizyty w zakładach pracy i zajęcia praktyczne u przedsiębiorców, gdzie uczniowie mogliby dokonywać takiej oceny oraz w praktyce posługiwać się stosowną terminologią.

W opinii ekspertów reprezentujących szkoły zawodowe, trudno dostępną kompetencją jest wiedza o branży. Uczniowie kształceni są według podstawy programowej, która ma przygotować ich do egzaminu, wobec czego często pomija się najnowsze trendy panujące w branży. Luka kompetencyjna w tym zakresie mogłaby zostać uzupełniona poprzez aktualizowanie wiedzy nauczycieli związanej z nowościami w branży, którą przekazywaliby uczniom na bieżąco na lekcjach.

Tabela 12. Lista najważniejszych kwalifikacji i kompetencji w zawodzie **technik bezpieczeństwa i higieny pracy** w ujęciu wyników badania ilościowego

KWALIFIKACJE I KOMPETENCJE		Klucz.	Trud.	Za 5 lat.	Abs.	Uzup.
Ogólnozawodowe	przestrzeganie zasad etyki i odpowiedzialności zawodowej			X	Brak danych	Brak danych
	posługiwanie się terminologią związaną z eksploatacją obiektów technicznych		X			
	rozpoznawanie i reagowanie na zagrożenia wynikające z użytkowania maszyn i urządzeń mechanicznych, elektrycznych oraz aparatury chemicznej	X				
	rozpoznawanie zagrożeń wynikających z prowadzenia prac budowlanych i transportowych i reagowanie na nie					
Specjalistyczne	oceniać stopnia zagrożeń i ryzyka zawodowego powodowanego przez czynniki chemiczne, fizyczne i biologiczne występujące w środowisku pracy		X			
	rozwiązywanie bieżących problemów technicznych i organizacyjnych związanych z bezpieczeństwem i ergonomią w skali zakładu pracy i w odniesieniu do stanowisk pracy	X		X		
	współuczestniczenie w ustalaniu okoliczności, przyczyn wypadków i chorób zawodowych	X		X		
	organizowanie i prowadzenie szkoleń z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy			X		
Ogólne	znajomość przepisów BHP					
	umiejętność analitycznego myślenia					
	umiejętności organizacyjne					
	udzielanie pierwszej pomocy medycznej					

Objaśnienia skrótów: klucz. – kluczowe; trud. – trudno dostępne; za 5 lat. – wzrost zapotrzebowania za 5 lat; abs. – występowanie u absolwentów (nowozatrudnionych); (w) – kompetencja na wystarczającym poziomie; uzup. – formy uzupełnienia kompetencji; SZ – szkoła; PR – stanowisko pracy; KiS – certyfikowane kursy i szkolenia;

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych (IDI) i ilościowych oraz wiedzy eksperta

Kompetencje niezbędne w zawodzie **technik bezpieczeństwa i higieny pracy** można pozyskać poprzez uczestnictwo w certyfikowanych kursach i szkoleniach. Uczestnicy mogą uzupełnić wiedzę oraz umiejętności z zakresu aktualnych przepisów prawnych dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy. Podczas szkolenia technik może zapoznać się także z metodami popularyzacji tematyki BHP oraz nowymi metodami kształtowania bezpiecznych oraz higienicznych warunków pracy²⁹. Aby zdobyć uprawnienia BHP trzeba ukończyć właściwy kurs lub studium, a po nim odbyć roczny staż lub zdobyć doświadczenie pracując przez rok na etacie. Jeśli chodzi o uprawnienia ochrony przeciwpożarowej, można je zdobyć na 2 sposoby. Po szkole aspirantów jest się technikiem pożarnictwa, natomiast po ukończeniu Szkoły Głównej Służby Pożarniczej – inżynierem pożarnictwa. Drugim sposobem jest odbycie kursów organizowanych przez szkoły strażackie albo komendy wojewódzkie straży pożarnej. Po kursie przygotowanym przez Szkołę Główną Służby Pożarniczej zdobywa się tytuł specjalisty ochrony przeciwpożarowej, a po kursie przy wojewódzkiej komendzie – inspektorem ochrony przeciwpożarowej³⁰.

²⁹ <http://stor.praca.gov.pl/portal/#/ris/wyszukiwarkaSzkolen>, [dostęp: 01.06.2018].

³⁰ <http://informator.zumi.pl/gdzie-zdobyc-uprawnienia-bhp-i-ppoz/zmcg6>

Technik ochrony fizycznej osób i mienia

Kształcenie

Zawód **technik ochrony fizycznej osób i mienia** składa się z 1 kwalifikacji: „Ochrona osób i mienia” (Tabela 5)³¹. Zakładane dla tej kwalifikacji efekty kształcenia obejmują pozyskanie umiejętności w zakresie organizowania ochrony osób, zapewniania bezpieczeństwa na imprezie masowej, organizowania ochrony mienia, dozoru urządzeń i systemów alarmowych oraz organizowania ochrony wartości pieniężnych. Na te efekty kształcenia składa się m.in. analizowanie potencjalnych zagrożeń ochraniających osób, reagowanie na zaistniałe zagrożenia, zapobieganie powstawaniu paniki, wyznaczanie sfer ochrony mienia i obiektu, podejmowanie działań po sygnale z systemu alarmowego bądź też prowadzenie dokumentacji związanej z konwojowaniem wartości pieniężnych³².

Nauczanie w zawodzie **technik ochrony fizycznej osób i mienia** ma na celu wprowadzenie na rynek pracy absolwentów posiadających umiejętności wykonywania następujących zadań zawodowych: organizowania i realizowania ochrony fizycznej i zabezpieczenia technicznego, organizowania i realizowania ochrony wartości pieniężnych, obszarów, obiektów i urządzeń podlegających obowiązkowej ochronie, a także organizowania i realizowania zabezpieczenia imprez masowych³³.

Ekspertki reprezentujący szkoły zawodowe podkreślali, iż nauka w tym zawodzie trwa bardzo krótko (1 semestr).

Rynek pracy

Z analizy ofert pracy wynika, iż osoby posiadające zawód **technik ochrony fizycznej osób i mienia** mogą podjąć pracę na następujących stanowiskach: pracownik ochrony, wartownik, operator monitoringu, inspektor ochrony fizycznej oraz pracownik służb informacyjnych i porządkowych na imprezach masowych. Na wszystkie stanowiska, z wyjątkiem operatora monitoringu oraz pracownika służb informacyjnych i porządkowych na imprezach masowych, wymagany jest wpis na listę kwalifikowanych pracowników ochrony fizycznej, aktualne badania licencyjne oraz legitymacja osoby dopuszczonej do broni. Dodatkowo od kandydatów na każde z tych stanowisk pracodawcy wymagają doświadczenia, niekaralności, spostrzegawczości oraz dyspozycyjności³⁴.

Na podstawie wyników indywidualnych wywiadów pogłębionych oraz analizy eksperckiej, wyłoniono 12 najważniejszych kwalifikacji i kompetencji dla zawodu **technik ochrony fizycznej osób i mienia**. Wytypowana lista została wykorzystana do badania przedsiębiorców, którzy spośród zaklasyfikowanych do badania kompetencji najczęściej jako kluczowe wskazywali kompetencje ogólnozawodowe (stosowanie przepisów prawa dotyczących ochrony osób i mienia, analizowanie bieżących i potencjalnych stanów bezpieczeństwa chronionych osób, obszarów, obiektów, urządzeń, transportów oraz imprez masowych oraz stosowanie broni palnej zgodnie z przepisami prawa). Istotne są także 2 spośród kompetencji specjalistycznych (umiejętności w zakresie organizowania i realizowania ochrony fizycznej, zabezpieczenia technicznego oraz ochrony obszarów, obiektów i urządzeń podlegających obowiązkowej ochronie).

Uczestnicy zogniskowanych wywiadów grupowych wskazali również, iż osoby pracujące w zawodzie **technik ochrony fizycznej osób i mienia** oprócz kwalifikacji zawodowych, powinny bezwzględnie posiadać kompetencje ogólne takie, jak m.in.: znajomość przepisów BHP, umiejętności organizacyjne, sprawność fizyczną i umiejętności analitycznego myślenia.

³¹ https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_ZAWODOWY/informatory/formula_2017/541315.pdf, [dostęp: 29.05.2018].

³² Ibidem.

³³ Ibidem.

³⁴ <https://www.pracuj.pl>, [dostęp: 01.06.2018].

Z przeprowadzonych badań wynika, iż absolwenci szkoły kształcącej w zawodzie **technik ochrony fizycznej osób i mienia** posiadają umiejętności ogólnozawodowe w zakresie stosowania przepisów prawa dotyczących ochrony osób i mienia, analizowania bieżących i potencjalnych stanów bezpieczeństwa chronionych osób, obszarów, obiektów, urządzeń, transportów i imprez masowych oraz podejmowania współpracy z Policją, jednostkami ochrony przeciwpożarowej, obroną cywilną i strażami gminnymi. Respondenci wskazali, iż nowo zatrudnieni posiadają również kompetencje ogólne – znajomość przepisów BHP, umiejętności organizacyjne, odporność na stres oraz zdolności psychofizyczne. Co istotne, tylko 3 spośród posiadanych przez nowozatrudnionych umiejętności są na wystarczającym poziomie do realizacji zadań zawodowych.

W opinii pracodawców, kompetencjami trudno dostępnymi wśród absolwentów są organizowanie i realizowanie ochrony fizycznej i zabezpieczenia technicznego oraz odporność na stres. Przedstawiciele szkół zawodowych wskazali, iż przyczyną tych luk kompetencyjnych są problemy w nauce – jeśli ktoś sobie nie radzi, to nie nabyte wszystkie kompetencje. Sposobem na uzupełnienie tych luk mogą być dodatkowe, pozalekcyjne zajęcia.

Według ekspertów reprezentujących szkoły zawodowe trudno dostępnymi kompetencjami są wiedza o branży, kultura osobista oraz sprawność fizyczna. Luka kompetencyjna w zakresie znajomości branży powinna być uzupełniana poprzez poruszanie na lekcjach tematów dotyczących najnowszych trendów panujących na rynku. Natomiast kultura osobista powinna być kształcona w głównej mierze w domu z udziałem rodziców. Nauczyciele w ograniczonym stopniu mogą rozwijać tę kompetencję, jeśli konsekwentnie będą zwracali uwagę na każde nieodpowiednie zachowanie. Wychowawcy powinni poruszać temat kultury osobistej na lekcjach wychowawczych. Z kolei luka kompetencyjna w zakresie sprawności fizycznej wynika z nadmiernych zwolnień lekarskich z zajęć wychowania fizycznego. Powinno się bardziej promować aktywny tryb życia i zachęcać uczniów do uczestnictwa w tych lekcjach.

Respondenci wskazują, że większość kompetencji można zdobyć w szkole lub na stanowisku pracy, za wyjątkiem 4 umiejętności. W pracy uczniowie mogą uzyskać umiejętności w zakresie analizowania bieżących i potencjalnych stanów bezpieczeństwa chronionych osób, obszarów, obiektów, urządzeń, transportów oraz imprez masowych, podejmowania współpracy z Policją, jednostkami ochrony przeciwpożarowej, obroną cywilną i strażami gminnymi (miejskimi) oraz organizowania i realizowania zabezpieczenia imprez masowych. Natomiast stosowanie broni palnej zgodnie z przepisami prawa można uzyskać także na kursach i szkoleniach oraz rozwijać na stanowisku pracy.

Tabela 13. Lista najważniejszych kwalifikacji i kompetencji w zawodzie **technik ochrony fizycznej osób i mienia** w ujęciu wyników badania ilościowego

KWALIFIKACJE I KOMPETENCJE		Klucz.	Trud.	Za 5 lat.	Abs.	Uzup.
Ogólnozawodowe	stosowanie przepisów prawa dotyczących ochrony osób i mienia	X			X	SZ/PR
	analizowanie bieżących i potencjalnych stanów bezpieczeństwa chronionych osób, obszarów, obiektów, urządzeń, transportów oraz imprez masowych	X		X	X (w)	PR
	stosowanie broni palnej zgodnie z przepisami prawa	X		X		PR/KiS
	podejmowanie współpracy z Policją, jednostkami ochrony przeciwpożarowej, obroną cywilną i strażami gminnymi (miejskimi)			X	X	PR
Specjalistyczne	organizowanie i realizowanie ochrony fizycznej i zabezpieczenia technicznego	X	X			SZ/PR
	organizowanie i realizowanie ochrony obszarów, obiektów i urządzeń podlegających obowiązkowej ochronie	X		X		SZ/PR
	organizowanie i realizowanie ochrony wartości pieniężnych			X		SZ/PR
	organizowanie i realizowanie zabezpieczenia imprez masowych					PR
Ogólne	znajomość przepisów BHP				X (w)	SZ/PR
	umiejętności organizacyjne				X (w)	SZ/PR
	odporność na stres		X	X	X	SZ/PR
	zdolności psychofizyczne				X	SZ/PR

Objaśnienia skrótów: klucz. – kluczowe; trud. – trudno dostępne; za 5 lat. – wzrost zapotrzebowania za 5 lat; abs. – występowanie u absolwentów (nowozatrudnionych); (w) – kompetencja na wystarczającym poziomie; uzup. – formy uzupełnienia kompetencji; SZ – szkoła; PR – stanowisko pracy; KiS – certyfikowane kursy i szkolenia;

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych (IDI) i ilościowych oraz wiedzy eksperta

Kompetencje niezbędne w zawodzie **technik bezpieczeństwa i higieny pracy** można pozyskać poprzez uczestnictwo w certyfikowanych kursach i szkoleniach. Uczestnicy mogą zdobywać oraz doskonalić umiejętności oraz wiedzę m.in. z zakresu prawa karnego oraz wykroczeń, taktyki wykonywania zadań ochrony osób i mienia bądź posługiwania się bronią palną³⁵. Wpis na listę kwalifikowanych pracowników ochrony umożliwia m.in. użycie siły w przypadku obrony lub próby obezwładnienia, założenia kajdanek na ręce, użycie pałek, ręcznych miotaczy gazu lub paralizatorów oraz pracę z psami obronnymi. Wpisu tego potrzebują kwalifikowani pracownicy specjalistycznych, uzbrojonych formacji ochronnych lub umundurowanych wewnętrznych służb ochrony. Wpis można uzyskać w Wojewódzkiej Komendzie Policji oraz Komendzie Stołecznej³⁶. Natomiast ubiegający się o wydanie dopuszczenia do pracy z bronią przystępuje do egzaminu z zakresu znajomości przepisów ustawy o broni i amunicji, przepisów kodeksu karnego w zakresie działania w obronie koniecznej oraz w stanie wyższej konieczności, jak również znajomości budowy broni i zasad bezpiecznego posługiwania się bronią. Aby uzyskać dopuszczenie do posiadania broni należy wystąpić do Komendanta Wojewódzkiego Policji³⁷.

³⁵ <http://stor.praca.gov.pl/portal/#/ris/wyszukiwarkaSzkolen>, [dostęp: 01.06.2018].

³⁶ <https://www.biznes.gov.pl/opisy-procedur/-/proc/26-wpis-na-liste-pracownikow-ochrony-fizycznej>, [dostęp: 01.06.2018].

³⁷ <http://bip.poznan.kwp.policja.gov.pl/KWP/wydzial-postepowan-adm/pracownicy-ochrony/18179,Dopuszczenie-do-posiadania-broni-dla-kwalifikowanych-pracownikow-ochrony-fizyczn.html>, [dostęp: 01.06.2018].

Technik pożarnictwa

Kształcenie

Zawód **technik pożarnictwa** obejmuje 2 kwalifikacje: „Wykonywanie działań ratowniczych” oraz „Zarządzanie działaniami ratowniczymi” (**Tabela 5**)³⁸. Efekty kształcenia właściwe dla pierwszej z kwalifikacji to obsługa sprzętu ratowniczo-gaśniczego oraz wykonywanie czynności ratowniczych podczas pożarów, klęsk żywiołowych i innych miejscowych zagrożeń. Na te efekty składa się m.in. użytkowanie sprzętu ochrony dróg oddechowych, ratowniczo-gaśniczego, układów wodno-pianowych oraz urządzeń specjalnych, a także prowadzenie ewakuacji ludzi i zwierząt ze strefy zagrożenia oraz dokonywanie oceny stanu poszkodowanych³⁹.

Dla drugiej kwalifikacji zakładane efekty kształcenia obejmują umiejętności w zakresie identyfikowania zagrożeń i kierowania działaniami ratowniczymi podczas pożarów, klęsk żywiołowych i innych miejscowych zagrożeń. Efekty te obejmują m.in. korzystanie z dokumentacji budowlanej, wyznaczanie stref zagrożonych wybuchem, identyfikowanie zagrożeń pożarowych w lasach, kierowanie akcją ratowniczo-gaśniczą na poziomie interwencyjnym, analizowanie przebiegu działań ratowniczych oraz współpracowanie ze środkami masowego przekazu.

Szkoła kształcąca w zawodzie **technik pożarnictwa** powinna przygotować uczniów do wejścia na rynek pracy poprzez wykształcenie w nich umiejętności realizacji następujących zadań zawodowych: wykonywania czynności ratowniczych, kierowania działaniami ratowniczo-gaśniczymi na poziomie interwencyjnym podczas pożarów, klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń, organizowania i monitorowania przebiegu służby, rozpoznawania i likwidacji zagrożeń oraz dysponowania siłami i środkami systemu ratowniczego⁴⁰.

Ekspertki reprezentujący szkoły zawodowe zadeklarowali, iż **technik pożarnictwa** to zawód, który może być kształcony jedynie w placówkach podległych właściwemu ministerstwu.

Rynek pracy

Analiza ofert pracy wykazała, iż osoby posiadające zawód **technik pożarnictwa** mogą pracować na stanowisku strażaka lotniskowej straży pożarnej, strażaka oraz zakładowej straży pożarnej. Na oba te stanowiska wymagane jest doświadczenie w pracy w straży pożarnej oraz wcześniejszy udział w akcjach ratowniczo-gaśniczych. Pracodawcy oczekują także od kandydatów niekaralności, wysokiej sprawności fizycznej, umiejętności pracy w zespole oraz dobrego stanu zdrowia⁴¹.

Na podstawie wyników indywidualnych wywiadów pogłębionych oraz analizy eksperckiej, wyłoniono 12 najważniejszych kwalifikacji i kompetencji dla zawodu **technik pożarnictwa**. Wytypowana lista została wykorzystana do badania przedsiębiorców, którzy spośród zaklasyfikowanych do badania kompetencji najczęściej wskazywali jako kluczowe kompetencje ogólne – znajomość przepisów BHP oraz odporność na stres.

Ekspertki reprezentujący szkoły zawodowe podkreślali istotę umiejętności w zakresie stosowania prawa dotyczącego ochrony przeciwpożarowej. Co więcej, do kluczowych kompetencji wskazanych przez pracodawców dodałoby także sprawność fizyczną. Uczestnicy zogniskowanych wywiadów grupowych wskazali również, iż osoby pracujące jako **technik pożarnictwa** oprócz kwalifikacji zawodowych, powinny bezwzględnie posiadać kome-

³⁸ https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_ZAWODOWY/informatory/formula_2017/311919.pdf, [dostęp: 29.05.2018].

³⁹ Ibidem.

⁴⁰ Ibidem.

⁴¹ <https://www.pracuj.pl>, [dostęp: 01.06.2018].

tencje ogólne, takie jak: znajomość przepisów BHP, umiejętności analitycznego myślenia i odporność na stres. Wzrost zapotrzebowania w perspektywie 5 lat dotyczyć będzie umiejętności w zakresie: opisywania zadań i organizacji ochrony przeciwpożarowej i administracji publicznej, kierowania działaniami ratowniczo-gaśniczymi na poziomie interwencyjnym podczas pożarów, klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń, organizowania i monitorowania przebiegu służby oraz dysponowania siłami i środkami systemu ratowniczego. Z deklaracji respondentów wynika, iż absolwenci szkoły kształcącej w zawodzie **technik pożarnictwa** posiadają większość wymaganych kompetencji.

Według pracodawców, odporność na stres jest kompetencją trudno dostępną, ale możliwą do uzupełnienia w ramach certyfikowanych kursów i szkoleń. Sposobem na uzupełnienie tej luki może być nawiązanie współpracy z instytucjami szkoleniowymi i zorganizowanie kursów w szkole w godzinach pozalekcyjnych.

W opinii ekspertów reprezentujących szkoły zawodowe trudno dostępnymi kompetencjami w tym zawodzie są wiedza o branży, kultura osobista i komunikacja werbalna. Kulturę osobistą kształtuje się w trakcie wychowania z udziałem rodziców, aczkolwiek szkoła także może ją w ograniczonym stopniu rozwijać – każdy nauczyciel powinien zwracać uwagę na wszelkie nieodpowiednie zachowania i wskazywać, jakie postawy są odpowiednie w określonych sytuacjach. Z kolei wiedzę o branży i komunikację werbalną można uzupełnić poprzez grupowe dyskusje dotyczące nowości i trendów w branży w formie szkolnych dyskusyjnych kół branżowych.

Respondenci są zdania, iż kompetencje ogólnozawodowe można uzyskać poprzez uczestnictwo w certyfikowanych kursach i szkoleniach. Natomiast zdobycie kompetencji specjalistycznych oraz ogólnych jest możliwe zarówno w trakcie certyfikowanych kursów i szkoleń, jak i na stanowisku pracy.

Tabela 14. Lista najważniejszych kwalifikacji i kompetencji w zawodzie **technik pożarnictwa** w ujęciu wyników badania ilościowego

Kwalifikacje i kompetencje		Klucz.	Trud.	Za 5 lat.	Abs.	Uzup.
Ogólnozawodowe	postępowanie zgodnie z wymaganiami określonymi w regulaminach służbowych oraz zasadami etyki zawodowej				X (w)	KiS
	opisywanie zadań i organizacji ochrony przeciwpożarowej i administracji publicznej			X	X	KiS
Specjalistyczne	wykonywanie czynności ratowniczych					PR/KiS
	kierowanie działaniami ratowniczo-gaśniczymi na poziomie interwencyjnym podczas pożarów, klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń			X	X	KiS
	organizowanie i monitorowanie przebiegu służby			X		KiS
	rozpoznawanie i likwidacji zagrożeń				X	
	dysponowanie siłami i środkami systemu ratowniczego			X	X	PR
Ogólne	znajomość przepisów BHP	X				PR/KiS
	umiejętność analitycznego myślenia				X	
	odporność na stres	X	X		X	KiS
	sprawność fizyczna				X	
	udzielanie pierwszej pomocy medycznej				X (w)	PR/KiS

Objaśnienia skrótów: klucz. – kluczowe; trud. – trudno dostępne; za 5 lat. – wzrost zapotrzebowania za 5 lat; abs. – występowanie u absolwentów (nowozatrudnionych); (w) – kompetencja na wystarczającym poziomie; uzup. – formy uzupełnienia kompetencji; SZ – szkoła; PR – stanowisko pracy; KiS – certyfikowane kursy i szkolenia;

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych (IDI) i ilościowych oraz wiedzy eksperta

Kompetencje niezbędne w zawodzie **technik pożarnictwa** można pozyskać poprzez uczestnictwo w certyfikowanych kursach i szkoleniach. Uczestnicy mają możliwość uaktualnić wiedzę z zakresu postępowania w razie występowania zagrożenia, w tym udzielania pomocy bądź ewakuacji⁴².

Wnioski dla branży ochrona i bezpieczeństwo

W skład branży ochrona i bezpieczeństwo wchodzi 3 zawody: **technik bezpieczeństwa i higieny pracy**, **technik ochrony fizycznej osób i mienia** oraz **technik pożarnictwa**. Zapotrzebowanie na usługi branży jest wysokie, na co wpływ ma rosnąca liczba obiektów, urzędów, innych instytucji, a także imprez masowych wymagających zabezpieczenia oraz ochrony. Dodatkowym czynnikiem warunkującym rozwój branży jest coraz większe zapotrzebowanie na usługi ochrony domów prywatnych, a także usługi ochrony osobistej. Jednakże rozwój branży oraz przedsiębiorstw w niej działających hamowany jest m.in. poprzez wysokie koszty pracownicze, konieczność organizacji praktyk w dobrze prosperujących firmach oraz brak szkół, które odpowiednio przygotowałyby uczniów do wejścia na rynek pracy. W branży w województwie małopolskim funkcjonuje 15 506 podmiotów gospodarczych (4,08% wszystkich przedsiębiorstw regionu), które działają w 3 działach PKD: 80 – działalność detektywistyczna i ochroniarska, 84 – administracja publiczna oraz polityka gospodarcza i społeczna, a także 85 – edukacja. Do największych przedsiębiorstw działających w branży zalicza się: Sold S.A. (Kraków), Agencja Ochrony Osób i Mienia Justus Sp. z o. o. (Kraków), Promos Sp. z o. o. (Kraków), Komandos Sp. z o. o. (Kraków), Solid Sp. z o. o. (Kraków), S O S Ochrona Sp. z o. o. (Kraków), Podgórska Spółdzielnia Ochrona Mienia (Kraków).

W Małopolsce w branży ochrona i bezpieczeństwo najwięcej uczniów (1 448 osób) kształci się w Krakowie, gdzie znajduje się 16 szkół kształcących w profesjach branży. Należy zauważyć, iż w stolicy województwa zlokalizowana jest największa liczba podmiotów gospodarczych z branży (4 994 podmioty), zatem występuje tam także zapotrzebowanie na pracowników, w tym absolwentów tych zawodów. Od 2014 roku obserwuje się spadek liczby uczniów kształcących się w zawodach z omawianej branży w województwie małopolskim. Na przestrzeni ostatnich lat (2014-2017) kształcenie odbywało się w 2 profesjach branży: **technik bezpieczeństwa i higieny pracy** oraz **technik ochrony fizycznej osób i mienia**. Najwięcej osób kształciło się w pierwszym zawodzie. W 2017 roku rozpoczęto kształcenie w zawodzie **technik pożarnictwa**. W ostatnich latach (2014-2017) liczba absolwentów malała w zawodach **technik bezpieczeństwa i higieny pracy** oraz **technik ochrony fizycznej osób i mienia**. Z kolei w zawodzie **technik pożarnictwa** pierwsi absolwenci pojawili się dopiero w 2017 roku.

Z deklaracji respondentów wynika, iż obecnie największe zapotrzebowanie dotyczy zawodu **technik ochrony fizycznej osób i mienia** (71% wskazań). W opinii badanych zapotrzebowanie na zawody branży zmaleje w kolejnych 5 latach, aczkolwiek największe nadal będzie dotyczyło tej samej profesji (42%). Zjawisko to znajduje potwierdzenie w tendencji osób prywatnych oraz przedsiębiorstw do zapewniania ochrony osób i mienia, co niewątpliwie przekłada się na rosnące zapotrzebowanie firm ochroniarskich na wykwalifikowanych pracowników.

Kompetencje specjalistyczne w zawodach branży ochrona i bezpieczeństwo najczęściej stanowią umiejętności praktyczne, które związane są z organizacją czynności zawodowych i wykorzystywane są w codziennej pracy,

⁴² <http://stor.praca.gov.pl/porta1/#/ris/wyszukiwarkaSzkolen>, [dostęp: 01.06.2018].

w tych profesjach (np. organizowanie i prowadzenie szkoleń z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, organizowanie i monitorowanie przebiegu służby lub organizowanie i realizowanie ochrony wartości pieniężnych). W opinii badanych, część tych kompetencji uczniowie mogą zdobyć w szkole i uzupełnić na stanowisku pracy (np. organizowanie i realizowanie ochrony fizycznej i zabezpieczenia technicznego). Niektóre kompetencje z tej grupy uczniowie mogą nabyć wyłącznie na stanowisku w rzeczywistych warunkach pracy (np. dysponowanie siłami i środkami systemu ratowniczego lub organizowanie i realizowanie zabezpieczenia imprez masowych) lub znacznie rzadziej także na certyfikowanych kursach i szkoleniach (np. kierowanie działaniami ratowniczo-gaśniczymi na poziomie interwencyjnym podczas pożarów, klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń).

Do kluczowych kompetencji ogólnozawodowych najczęściej zalicza się wiedzę teoretyczną związaną z zawodem (m.in. posługiwanie się terminologią związaną z eksploatacją obiektów technicznych, opisywanie zadań oraz organizacji ochrony przeciwpożarowej i administracji publicznej). W opinii pracodawców, kompetencje z grupy ogólnozawodowych, uczniowie mogą po części nabyć już w trakcie kształcenia w szkole i na późniejszym etapie uzupełnić je na stanowisku pracy (stosowanie przepisów prawa dotyczących ochrony osób i mienia). Niektóre kompetencje zaliczane do tej grupy, uczniowie mogą nabyć na stanowisku pracy (np. podejmowanie współpracy z Policją, jednostkami ochrony przeciwpożarowej, obroną cywilną i strażami gminnymi/miejskimi) bądź na kursach i szkoleniach (np. stosowanie broni palnej zgodnie z przepisami prawa).

Pracodawcy często wskazywali, iż znajomość przepisów BHP oraz odporność na stres, zaliczane do grupy kompetencji ogólnych można uzyskać zarówno w szkole, jak i na stanowisku pracy oraz poprzez uczestnictwo w kursach i szkoleniach. Co więcej, znaczną część kompetencji ogólnych mogą nabyć w trakcie kształcenia w szkole i na późniejszym etapie uzupełnić w rzeczywistych warunkach pracy na stanowisku (np. umiejętności organizacyjne, zdolności psychofizyczne). Z kolei umiejętność w zakresie udzielania pierwszej pomocy medycznej może zostać uzupełniona na kursach i szkoleniach.

Poniższa tabela stanowi zestawienie kluczowych kompetencji oczekiwanych od absolwentów w poszczególnych zawodach branży ochrona i bezpieczeństwo.

Tabela 15. Kluczowe kompetencje w zawodach branży ochrona i bezpieczeństwo

NAZWA ZAWODU	KLUCZOWE KOMPETENCJE
Technik bezpieczeństwa i higieny pracy	rozpoznawanie i reagowanie na zagrożenia wynikające z użytkowania maszyn i urządzeń mechanicznych, elektrycznych oraz aparatury chemicznej rozwiązywanie bieżących problemów technicznych i organizacyjnych związanych z bezpieczeństwem i ergonomią w skali zakładu pracy i w odniesieniu do stanowisk pracy współuczestniczenie w ustalaniu okoliczności, przyczyn wypadków i chorób zawodowych
Technik ochrony fizycznej osób i mienia	stosowanie przepisów prawa dotyczących ochrony osób i mienia analizowanie bieżących i potencjalnych stanów bezpieczeństwa chronionych osób, obszarów, obiektów, urządzeń, transportów oraz imprez masowych stosowanie broni palnej zgodnie z przepisami prawa organizowanie i realizowanie ochrony fizycznej i zabezpieczenia technicznego organizowanie i realizowanie ochrony obszarów, obiektów i urządzeń podlegających obowiązkowej ochronie
Technik pożarnictwa	znajomość przepisów BHP odporność na stres

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych (IDI) i ilościowych oraz wiedzy eksperta

Aby poradzić sobie z brakiem kompetencji i kwalifikacji u swoich pracowników, pracodawcy wprowadzają pracowników w nowe zagadnienia dotyczące przepisów, informują o zmianach w prawie bądź o nowych rozporządzeniach. Co więcej, w zależności od potrzeb organizują także szkolenia dla personelu. Działania te podejmowane są w przypadku wszystkich analizowanych zawodów z branży ochrona i bezpieczeństwo.

W opinii uczestników badań jakościowych u absolwentów występuje rozległa luka kompetencyjna obejmująca kreatywność, odporność na stres oraz komunikację werbalną. Są to kompetencje, których nie można zdobyć w środowisku szkolnym i powinny być uzupełniane na stanowisku pracy – część badanych zadeklarowała, iż wykształcenie takich kompetencji na etapie nauki szkolnej nie jest już możliwe, gdyż są one zależne od osobowości i powinny być wypracowywane w środowisku rodzinnym. Pomimo to, część badanych stwierdziła, iż systematyczna praca nad takimi kompetencjami na lekcjach wychowawczych, już na etapie szkoły podstawowej mogłaby stanowić rozwiązanie. Poszerzenie oferty edukacyjnej w taki sposób pomogłoby wyposażać uczniów w brakujące kompetencje, poprzez odpowiednie, konsekwentne ich kształtowanie. Każdy nauczyciel powinien zwracać szczególną uwagę na wszelkie zachowania niezgodne z zasadami kultury osobistej i natychmiast je korygować. Na etapie kształcenia w środowisku szkolnym można natomiast nabyć umiejętności organizacyjne.

W związku z analizą potrzeb zgłaszanych zarówno przez absolwentów zawodów wchodzących w skład branży ochrona i bezpieczeństwo, jak i pracodawców działających w tym obszarze, należy zauważyć, że zachodzi potrzeba modyfikacji programu nauczania dla poszczególnych zawodów pod kątem odpowiedniego dostosowania liczby godzin kształcenia praktycznego oraz miejsca jego organizacji. Praktyczna nauka zawodu powinna być organizowana przede wszystkim w dużych firmach, pozwalających na przygotowanie uczniów do rzeczywistych warunków pracy (w szczególności **technik bezpieczeństwa i higieny pracy**). W opisywanym obszarze niezmiernie ważna jest współpraca pracodawców ze specjalistami w zakresie tworzenia programów nauczania obejmujących kwalifikacje i kompetencje istotne dla zawodu z punktu widzenia pracodawców, a także współpraca ze szkołami oferującymi kształcenie w wybranych zawodach w zakresie zapewnienia jak najwyższego poziomu organizacji praktycznej nauki zawodu. Należy zwrócić również uwagę na współpracę z ośrodkami oferującymi szkolenia i kursy pozwalające na zdobycie specjalistycznych uprawnień, aby można było je uzyskać na etapie kształcenia w danym zawodzie (m.in. szkolenia dla **techników ochrony fizycznej osób i mienia** z zakresu znajomości i przestrzegania procedur bezpieczeństwa związanych z bronią, bądź znajomości ustawy o broni i amunicji, jak również kursy w zakresie technik radzenia sobie stresem dla **techników pożarnictwa**). Taka współpraca mogłaby obejmować organizację kursów w szkole w godzinach pozalekcyjnych bądź też zniżki dla licznych grup uczniów. Od pracowników należy oczekiwać większej mobilności, gdyż nie zawsze obszar, w którym oferowane jest kształcenie w danym zawodzie, jest tożsamy z regionem, w którym występuje zapotrzebowanie na pracowników (w szczególności **techników ochrony fizycznej osób i mienia**). Pracodawcy powinni natomiast zwrócić uwagę na oferowane warunki pracy, aby lepiej dopasować je do wymagań pracowników.

Z uwagi na fakt, iż pracodawcy oczekują, aby przyszli pracownicy posiadali pełne kwalifikacje do wykonywania zawodu należy zwrócić uwagę na możliwość organizacji w CKZ dodatkowych kursów i szkoleń pozwalających na zdobycie specjalistycznych umiejętności i uprawnień wymaganych przy zatrudnieniu, oraz szkoleń dla nauczycieli kształcenia zawodowego podnoszących ich wiedzę w zakresie nowych rozwiązań stosowanych w branży. Rekomendacja w zakresie kursów i szkoleń dla uczniów jest zasadna w szczególności w przypadku **technika ochrony fizycznej osób i mienia**, gdyż od kandydatów do pracy w tym zawodzie wymagane są specjalistyczne uprawnienia, których nie można nabyć w szkole (m.in. pozwolenie na broń). Z kolei aktualizowanie wiedzy nauczycieli powinno przynieść korzyści we wszystkich 3 analizowanych zawodach. Luka kompetencyjna w zakresie wiedzy o branży mogłaby zostać uzupełniona nie tylko dzięki aktualizowaniu wiedzy nauczycieli, ale

także dzięki tworzeniu szkolnych branżowych kół dyskusyjnych, na których uczniowie mogliby dyskutować o nowościach i trendach w branży – warto zatem rozważyć ich organizację.

Rekomenduje się również, aby zgodnie z zaleceniami ekspertów zwiększyć liczbę godzin przeznaczonych na zajęcia w zakresie eksploatacji obiektów technicznych w zawodzie **technik bezpieczeństwa i higieny pracy**. Co więcej, warto rozważyć dokonanie zmian w zakresie egzaminu zawodowego w tej profesji i zmienić jego formę na bardziej praktyczną aniżeli dotychczas.

Warto również zwiększyć liczbę godzin przeznaczonych na lekcje dotyczące organizowania i realizowania ochrony fizycznej i zabezpieczenia technicznego bądź organizację dodatkowych zajęć pozalekcyjnych z tego przedmiotu w zawodzie **technik ochrony fizycznej osób i mienia**, gdyż obecnie uczniowie często nie radzą sobie z przyswojeniem tego zakresu materiału.

Należy także promować aktywność fizyczną, gdyż ta jest szczególnie ważna w zawodach **technik ochrony fizycznej osób i mienia** oraz **technik pożarnictwa**. Warto zachęcać uczniów do uczestnictwa w lekcjach wychowania fizycznego, poprzez ich urozmaicenie – należy rozważyć wzbogacenie tych zajęć o nowoczesne formy aktywności fizycznej.

Rekomenduje się organizację wizyt w różnych zakładach pracy w **zawodzie technik bezpieczeństwa i higieny pracy**. Podczas takich wizyt uczniowie mieliby styczność z różnymi środowiskami pracy, co umożliwiłoby im dokonywanie oceny stopnia zagrożeń i ryzyka w przedsiębiorstwach, których pracownicy narażeni są na rozmaite czynniki. Co więcej, w towarzystwie doświadczonych i wykwalifikowanych pracowników mogliby w praktyce posługiwać się specjalistyczną terminologią.